

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA DĖL
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	2
2. KORUPCIJOS RIZIKA VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ INICIJAVIMO, ORGANIZAVIMO, KONTROLĖS VYKDYMO SRITYSE	4
2.1. Pirkimų planavimas.....	5
2.2. Pirkimų inicijavimas.....	6
2.3. Pirkimų vykdymas.....	9
2.4. Mažos vertės pirkimai.....	12
2.5. Viešųjų pirkimų komisija.....	14
2.6. Pirkimo sutarčių sudarymas ir vykdymo kontrolė.....	18
2.7. Informacijos viešinimas.....	22
3. KORUPCIJOS RIZIKA KŪNO KULTŪROS IR SPORTO VEIKLOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO SKYRIMO IR NAUDOJIMO KONTROLĖS SRITYSE.....	24
3.1. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis.....	25
3.2. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektams skirto finansavimo naudojimo kontrolė.....	31
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS.....	34
5. PASIŪLYMAI.....	35

PRIEDAI:

1 priedas. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinti teisės aktai, dokumentai, informacija.....	37
2 priedas. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Akmenės rajono savivaldybės veiklos srityse pasiūlymų įgyvendinimo lentelė.....	41
3 priedas. Korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimas Akmenės rajono savivaldybėje.....	42-54

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Nurodytose Savivaldybės administracijos veiklos srityse korupcijos rizikos analizė atlikta pirmą kartą.

Analizuotas laikotarpis:

1. Savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir kontrolės vykdymo srityse nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d.

2. Savivaldybės administracijos kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo ir naudojimo kontrolės srityse nuo 2015 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d.

Tikslas:

Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas korupcijai pasireikšti Savivaldybės administracijoje inicijuojant, organizuojant viešuosius pirkimus ir vykdant viešųjų pirkimų kontrolę, taip pat priimant sprendimus dėl kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo, vykdant paskirto finansavimo naudojimo kontrolę, ir pateikti pasiūlymus, kurie padėtų valdyti, sumažinti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar teisės aktuose pakankamai reglamentuota Savivaldybės administracijos veikla inicijuojant, organizuojant viešuosius pirkimus ir vykdant jų kontrolę, taip pat priimant sprendimus dėl kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo ir šio finansavimo naudojimo kontrolės.

2. Išanalizuoti praktinę Savivaldybės veiklą inicijuojant, organizuojant viešuosius pirkimus ir vykdant jų kontrolę, taip pat priimant sprendimus dėl kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo ir šio finansavimo naudojimo kontrolės bei nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.

3. Pasiūlyti korupcijos riziką mažinančias priemones.

4. Įvertinti Savivaldybės korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimą, atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės metu nustatytą problematiką.

Objektas: Savivaldybės administracijos veikla inicijuojant, organizuojant viešuosius pirkimus ir vykdant jų kontrolę, taip pat Savivaldybės administracijos veikla priimant sprendimus dėl kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo ir šio finansavimo naudojimo kontrolės.

Subjektas: Savivaldybės administracija.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.

2. Interviu metodas (Savivaldybės darbuotojams pateikti klausimai).

3. Viešai prieinamos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

Atliekant korupcijos rizikos analizę vertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos 15 punkte nurodyti duomenys (motyvuota korupcijos tikimybės vertinimo išvada ir su tuo susijusi informacija, sociologinių tyrimų duomenys („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2016“), galimybė vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose srityse, darbuotojų ir padalinių atstumas nuo centrinio padalinio, darbuotojų savarankiškumas priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskrecija, darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygis, reikalavimas laikytis įprastos darbo tvarkos, analizuojamose procedūrose dalyvaujančių darbuotojų rotacijos lygis, atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimai, teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistema).

2. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.

3. Savivaldybės interneto svetainėje www.akmene.lt, Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainėje www.vpt.lrv.lt, Centrinės perkančiosios organizacijos interneto svetainėje www.cpo.lt, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.

4. Bendraujant su Savivaldybės administracijos darbuotojais gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.

Jeigu Savivaldybė prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ INICIJAVIMO, ORGANIZAVIMO, KONTROLĖS VYKDYMO SRITYSE

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas reglamentuoja viešųjų pirkimų tvarką, šių pirkimų subjektų teises, pareigas ir atsakomybę, viešųjų pirkimų vykdymo kontrolę ir ginčų sprendimą. Minėtas įstatymas numato, jog perkančioji organizacija užtikrina, kad atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją, būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų. Pažymėtina, kad 2016 m. rugsėjo–spalio mėnesiais atlikto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2016“¹ duomenimis, 25 proc. gyventojų savivaldybių viešųjų pirkimų skyrius nurodė kaip labiausiai korumpuotas institucijas Lietuvoje.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu keitėsi viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir įgyvendinimo teisinis reglamentavimas. Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo naujos redakcijos nuostatomis² (95 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 25 straipsnio 2 dalimi), Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 patvirtintas Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas³ (toliau – *Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas*), kuris įgalino viešojo sektoriaus perkančiąsias organizacijas pirkimus, pradėtus nuo 2017 m. liepos 1 d., vykdyti pagal Viešųjų pirkimų tarnybos parengtą Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašą, o ne pagal pačių perkančiųjų organizacijų pasirengtas taisykles.⁴ Atsižvelgiant į tai, analizuojant Savivaldybės viešųjų pirkimų sritį, dėmesys buvo teikiamas svarbiausioms Savivaldybės viešųjų pirkimų organizavimo teisinio reglamentavimo ir praktinio taikymo nuostatomis, kurios net ir pasikeitus Viešųjų pirkimų teisiniam reglamentavimui, gali sudaryti sąlygas korupcijos rizikos kilimui.

Vertinant nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybės vykdytus viešuosius pirkimus, buvo remtasi Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijomis, patvirtintomis Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 1S-174 „Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – *Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijos*), kaip pavyzdiniu procedūrų aprašu, tačiau korupcijos rizikos analizės rekomendacijos ir pasiūlymai pateikiami atsižvelgiant į naują viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą.

Analizuojamu laikotarpiu, nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d., Savivaldybė vykdydama viešuosius pirkimus, vadovavosi Akmenės rajono savivaldybės administracijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis (toliau – *Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės*), patvirtintomis Savivaldybės administracijos direktoriaus 2013 m. gruodžio 30 d.

¹ Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/#turinys>

² Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/207ad17030a011e78397ae072f58c508>

³ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a0f25f005ca411e79198ffdb108a3753>

⁴ Prieiga per internetą: <http://vpt.lrv.lt/lt/apie-naujaji-viesuju-pirkimu-istatyma/trumpai-apie-pakeitimus>

įsakymu Nr. AVP-326 su vėlesniais pakeitimais,⁵ taip pat Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėmis (toliau – *Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės*), patvirtintomis Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. AVP-56. Pažymėtina, kad Savivaldybė pagal naujo reglamentavimo Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas 2017 m. rugpjūčio 1 d. atnaujino Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės.⁶

Savivaldybė pateikė duomenis, kad 2016 m. vykdė 445 pirkimus, kurių bendra sudarytų sutarčių vertė – 3 529 444,67 Eur, iš jų vykdyti: 403 mažos vertės pirkimai (bendra vertė – 1 922 390,37 Eur), 42 kitos vertės pirkimai (bendra vertė – 1 607 054,30 Eur).⁷

2.1. Pirkimų planavimas

Vadovaudamiesi Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijomis perkančiosios organizacijos reikmėms reikalingų pirkti prekių, paslaugų ar darbų poreikį formuoja perkančiosios organizacijos vadovo paskirti pirkimų iniciatoriai, pateikdami už pirkimų planavimą atsakingam asmeniui pirkimų sąrašus ateinantiems biudžetiniams metams.⁸ Remdamasis šiais sąrašais už pirkimų planavimą atsakingas asmuo rengia pirkimų planą, t. y. bendrą visos perkančiosios organizacijos einamaisiais biudžetiniais metais planuojamų vykdyti prekių, paslaugų ir darbų pirkimų sąrašą, kurį tvirtina perkančiosios organizacijos vadovas.⁹

Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 13.1 punkte nurodyta, kad Viešųjų pirkimų skyrius „*Administracijos struktūriniais padaliniais, į struktūrinius padalinius neįeinantiems valstybės tarnautojams ir struktūriniais teritoriniais padaliniais (seniūnijoms) pateikus einamųjų biudžetinių metų pirkimų planus, iki kalendorinių metų kovo 1 d. sudaro pirkimų planą ir teikia tvirtinti Administracijos direktoriui, taip pat rengia ir pirkimų plano pakeitimus.*“ Pagal minėtų Taisyklių 37 punktą Viešųjų pirkimų skyriaus specialistai, gavę pirkimų paraišką, atlieka patikrinimą, ar pirkimas įtrauktas į metinį pirkimų planą, priešingu atveju, nedelsiant patikslina metinį pirkimų planą, kurį teikia tvirtinti Administracijos direktoriui.

Išanalizavus Savivaldybės teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų pirkimų planavimą, reikšmingų problemų, kurios tiesiogiai galėtų turėti įtakos korupcijos rizikos atsiradimui, nenustatyta, tačiau Savivaldybėje pirkimų planavimo proceso valdymas turėtų būti tobulintinas dėl nepakankamai efektyvaus pirkimų planavimo etapo.

⁵ Internetinė nuoroda: <http://www.akmene.lt/go.php/lit/Viešieji-pirkimai>

⁶ Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. PAV-474 „Dėl viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių patvirtinimo“.

⁷ Akmenės rajono savivaldybės mero 2017 m. gegužės 12 d. raštas Nr. MS-104(6.27).

⁸ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 34 punktas.

⁹ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 36 punktas.

Pirkimų plano paskirtis – padėti perkančiajai organizacijai planuoti reikiamus pirkimus, numatyti reikiamas lėšas ir jas paskirstyti. Savivaldybės administracijos teisiniame reglamentavime yra detalios išdėstyta viešųjų pirkimo planavimo ir plano keitimo proceso eiga, todėl Savivaldybės prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo ir pirkimų planavimo mechanizmai struktūriškai sutampa su Viešųjų pirkimų tarnybos rekomenduojamais.

Susipažinus su pirkimų dokumentais pastebėta, kad Savivaldybėje nepakankamai analizuojama informacija dėl neplaninių pirkimų poreikio, todėl 2016 metais dėl panašių prekių įsigijimo ne kartą buvo inicijuotos analogiškų pirkimų procedūros. Atskirais atvejais kyla pagrįstų abejonių, ar buvo tinkamai įvertinta galimybė tos pačios rūšies prekes įsigyti vienos pirkimo procedūros metu. Pavyzdžiui, nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybė dėl šventinių girliandų, dekoracijų, apšvietimo technikos ir priemonių įsigijimo organizavo 10 pirkimų, iš kurių tik vienas pirkimas buvo suplanuotas patvirtintame metiniame pirkimų plane.¹⁰

Savivaldybėje nusistovėjusi praktika, kai pirkimų iniciatoriai, dažniausiai metų eigoje išsiaiškinę reikalingus pirkimus, inicijuoja papildomų pirkimų procedūras, todėl Administracijai ir Viešųjų pirkimų skyriaus darbuotojams susidaro papildoma administracinė našta, pirkimų procesas yra sunkiau valdomas.

Siekiant efektyvesnio Savivaldybės pirkimų planavimo proceso, *rekomenduojame*:

- tobulinti pirkimų planavimo procesą, analizuojant informaciją dėl neplaninių pirkimų poreikio, identifikuojant sisteminę priežastis dėl kurių neplaniniai pirkimai nebuvo įtraukti į metinį pirkimų planą.

2.2. Pirkimų inicijavimas

Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 50 punktas rekomenduoja pirkimų iniciatoriui kiekvieno pirkimo procedūroms atlikti pildyti paraišką, kurią tvirtina perkančiosios organizacijos vadovas ir jo rezoliucinis sprendimas yra formalus pagrindas pradėti atitinkamo pirkimo procedūras.¹¹ Rekomendacijos numato, kad užpildyta, su perkančiosios organizacijos finansininku ir atsakingu už pirkimų vykdymą, naudojantis CPO elektroniniu katalogu, asmeniu suderinta paraiška, kartu su rinkos tyrimo duomenimis ir rezultatais teikiama prevencinę kontrolę atliekančiam asmeniui.¹²

Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 40–41 punktuose nurodyta, kad *„pirkimų iniciatorius kiekvieno pirkimo procedūroms atlikti pildo Paraišką. Jeigu Paraiška*

¹⁰ Velykinių dekoracijų pirkimas (2016-03-21, 1 456 eurų); Kalėdinių dekoracijų pirkimas (2016-11-18, 970 eurų); Elektrinių girliandų pirkimas (2016-11-18, 133,50 eurų); Kalėdinių dekoracijų pirkimas (2016-11-18, 3740,41 eurų); Girliandų su pristatymu paslaugos pirkimas (2016-12-08, 251 eurų); Kruopių sen. šventinių girliandų pirkimas (2016-11-04, 745,17 eurų); Dekoratyvinės apšvietimo technikos ir priemonių pirkimas (2016-11-21, 1195,72 eurų) ir pan.

¹¹ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 51 punktas.

¹² Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 51 punktas.

parengiama dėl pirkimo, apie kurį nebus paskelbta, – nustatomi siūlomų kviešti tiekėjų sąrašai ir ketinamų pirkti prekių, paslaugų ar darbų techniniai, estetiniai, funkciniai bei kokybės reikalavimai“. Užpildyta paraiška suderinta su Buhalterinės apskaitos ir Viešųjų pirkimų skyriais teikiama tvirtinti Administracijos direktoriui, kuriam patvirtinus pirkimą, rengiamas įsakymas.

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybės viešųjų pirkimų inicijavimo etapą ir darbo praktiką darytina išvada, kad jame yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Savivaldybėje netinkamai vykdomos viešųjų pirkimų inicijavimo procedūros pildant pirkimų paraiškas.

Savivaldybės nustatytoje paraiškos formoje nebuvo numatytas pirkimo paraiškos derinimas su viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę atliekančiu asmeniu. Atkreiptinas dėmesys, kad analizuojamu laikotarpiu Savivaldybės vidiniuose teisės aktuose prevencinė viešųjų pirkimų kontrolė iš viso nebuvo reglamentuota, taip pat nebuvo paskirto asmens, atliekančio prevencinę kontrolę viešųjų pirkimų srityje.

Pozityvu, kad 2017 m. rugpjūčio 1 d. patvirtintose Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėse¹³ jau yra numatyta prevencinės kontrolės procedūra, kuri gali būti pavesta vykdyti skyrių vedėjams, seniūnams arba juos pavaduojantiems asmenims ir/arba Administracijos direktoriaus įsakymu paskirtam asmeniui. Pagal minėtą teisinį reglamentavimą Savivaldybėje prevencinė pirkimų kontrolė pavesta ne konkrečiam asmeniui, bet padalinių vadovams (skyrių vedėjams, seniūnams arba juos pavaduojantiems asmenims), kurie dalyvauja ir kituose viešųjų pirkimų procesuose. Manytina, kad viešųjų pirkimų prevencinės kontrolės procesą pavedus vykdyti plačiam asmenų ratui nebus tinkamai pasiekti prevencinei kontrolei keliami tikslai.

Pasirinktinai įvertinus pirkimų paraiškas, taip pat nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybėje nepakankamai aiškiai buvo vykdomas paraiškų derinimas su asmeniu, atsakingu už pirkimų vykdymą naudojantis CPO katalogu. VŠĮ Centrinė projektų valdymo agentūra yra suteikusi prisijungimo duomenis prie CPO katalogo šiems Savivaldybės darbuotojams: Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjai E. M. ir šio skyriaus vyresniajai specialistei R. M., Informacinių technologijų skyriaus vedėjai I. L., seniūnams R. J., R. S., seniūnijos vyresn. buhalterei V. O., seniūnų padėjėjams B. U., R. K. Iš analizuotų dokumentų matyti, kad tais atvejais, kai buvo nusprendžiama pirkimus atlikti ne per CPO, paraiškos formos 15 grafoje visais atvejais buvo įrašoma – „CPO kataloge perkamų paslaugų nėra“, nenurodant su kuriuo iš 8 asmenų ir kada buvo

¹³ Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. PAV-474 „Dėl viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių patvirtinimo“, 7.10 punktas.

derinta paraiška, t. y. kas nurodė priežastį, kad nėra galimybės norimą prekę įsigyti naudojantis CPO elektroniniu katalogu. Tokia praktika neužtikrina tinkamo šio proceso valdymo, nes neaišku su kuriuo iš prisijungimo duomenis turinčių asmenų buvo realiai derinta tam tikra pirkimo paraiška.

2. Nėra duomenų ar pirkimų inicijavimo metu atliktas rinkos tyrimas.

Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijose rekomenduojama pirkimo iniciatoriui peržiūrėti pirkimų sąrašo rengimo etape atlikto rinkos tyrimo duomenis, rezultatus ir atlikti išsamesnį rinkos tyrimą, būtiną pirkimo vertei ir realių tiekėjų skaičiui nustatyti.¹⁴ Minėtose rekomendacijose nurodyta, kad kiekvieną kartą rengiant paraišką konkrečiam pirkimui ši pareiga turi būti vykdoma pakartotinai, išskyrus reglamentuotas išimtis dėl mažos vertės pirkimų ar ypatingos skubos tvarka rengiant pirkimus. Rinkos tyrimo etapo metu vertinama kokybinė ir kiekybinė informacija apie realių ir potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą (tiekėjus, jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus, užimamą rinkos dalį, kainas ir pan.) renkant, analizuojant ir apibendrinant gautas išvadas, susijusias su pirkimais. Neatnaujinus rinkos tyrimo duomenų prieš teikiant paraišką, didėja tikimybė, kad perkančiosios organizacijos planuojama maksimali pirkimo vertė gali neatitikti realios situacijos rinkoje.

Naujos redakcijos Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio nuostatos numato, kad perkančioji organizacija, siekdama pasirengti pirkimui ir pranešti tiekėjams apie savo pirkimo planus ir reikalavimus, galės imtis įvairesnių priemonių dėl rinkos analizės, t. y. naujoje Įstatymo redakcijoje numatyta galimybė prašyti nepriklausomų ekspertų, institucijų arba rinkos dalyvių konsultacijų, kuriomis būtų galima remtis pirkimo metu, jeigu dėl tokių konsultacijų nebus iškreipiama konkurencija ir pažeidžiami nediskriminavimo ir skaidrumo principai. Konsultacijas su rinka gali atlikti tiek perkančiosios organizacijos vadovo paskirtas darbuotojas (darbuotojai), tiek tam sudaryta komisija.

Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 33.1 punkte reglamentuotas rinkos tyrimo etapas pirkimų planavimo etape. Nustatyta, kad Savivaldybėje esant poreikiui rinkos tyrimas atliekamas, siekiant nustatyti potencialius tiekėjus, numatomai pirkimo vertei ir galimybei supaprastintą pirkimą atlikti iš VPĮ 91 straipsnio 1 dalyje nurodytų įstaigų ir įmonių. Minėtas reglamentavimas, kai pirkimų planavimo etape atliekamas rinkos tyrimas tik esant poreikiui, palieka per plačią diskreciją pirkimo iniciatoriui, kuris remiantis šia nuostata pasirinktinai gali išsamesnio rinkos tyrimo ir neatlikti.

Detaliau susipažinus su dokumentais matyti, kad Savivaldybėje taip pat nenumatytas rinkos tyrimo dokumentų saugojimas ar pridėjimas prie paraiškų. Atskirais atvejais neaišku, kaip

¹⁴ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 50 punktas.

pirkimą inicijuojantys asmenys aiškino pirkimo objekto preliminarią kainą ir koku būdu (el. paštu, telefonu ar pan.) nustatė maksimalią planuojamos sudaryti pirkimo sutarties vertę, nurodytą paraiškos 4 grafoje. Be to, nėra duomenų, ar minėtoje grafoje nurodyta planuojama pirkimų sutarties vertė buvo nustatyta planavimo ar inicijavimo etapuose, nes praktikoje šie laikotarpiai realiai gali nesutapti ir dėl rinkos pokyčių turėti įtakos pirkimo objekto vertei.

Savivaldybės atstovų teigimu detalesnė rinkos tyrimo informacijos kontrolė nėra vykdoma, todėl atsiranda prielaidų abejoti, ar inicijuojant pirkimą buvo tinkamai užtikrintas sąžiningumo, teisingumo ir skaidrumo principų laikymasis.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir siekiant užtikrinti efektyvų, sklandų ir skaidrų viešųjų pirkimų inicijavimo etapą, *siūlome*:

- užtikrinti tinkamą paraiškų derinimo tvarką.
- svarstyti galimybę už prevencinę viešųjų pirkimų kontrolę paskirti atsakingą asmenį, kuris nedalyvautų kituose viešųjų pirkimų procesuose.
- prieš pradėdant pirkimą didesnę dėmesį skirti rinkos tyrimo atlikimui, taip pat konsultacijoms su rinkos dalyviais.

2.3. Pirkimų vykdymas

Pirkimo vykdymo etape, vadovaujantis Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 54 punktu, perkančiosios organizacijos vadovas turi priimti sprendimą, kas vykdys konkretų viešąjį pirkimą pagal pirkimo iniciatoriaus parengtą ir suderintą paraišką.

Nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu Administracijos direktoriui A. L./Administracijos direktoriaus pavaduotojui A. B. patvirtinus pirkimo iniciatoriaus paraišką (supaprastinto mažos vertės pirkimo atveju – tiekėjų apklausos pažymą) konkrečiam pirkimui, Viešųjų pirkimų skyrius rengė įsakymą dėl pirkimo procedūros vykdymo.

Įvertinus Savivaldybės pirkimų vykdymo etapą, darytina išvada, kad jame yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Nepakankamai aiškus kompetencijų paskirstymas ir pirkimo organizatorių skyrimo tvarka.

Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės numato, kad sprendimus dėl viešųjų pirkimų priima Administracijos direktorius. Analogiška nuostata nustatyta ir naujos redakcijos Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėse. Susipažinus su pirkimų dokumentais pastebėta, kad praktikoje pavedimus vykdyti tam tikrą pirkimą, sudaryti Viešojo pirkimo komisiją, paskirti pirkimo organizatorių priima Administracijos direktoriaus pavaduotojas A. B, kurio pareigybės aprašyme funkcija, susijusi su viešųjų pirkimų sritimi, neregamentuota. Savivaldybės atstovai nurodė, kad viešųjų pirkimų organizavimas pagal Administracijos struktūrą

yra priskirtas Administracijos direktoriaus pavaduotojo A. B. kompetencijai, todėl Administracijos direktorė A. L. tvirtina inicijuojamų pirkimų paraiškas tik tų padalinių, už kurių kuruojamą veiklos sritį ji yra atsakinga. Kitus sprendimus dėl viešųjų pirkimų organizavimo priima Administracijos direktoriaus pavaduotojas A. B., o jam nesant Administracijos direktorė A. L. Atsižvelgiant į tai, tikslinga suderinti Savivaldybės teisinį reglamentavimą ir praktikoje taikomas nuostatas dėl Administracijos direktoriaus pavaduotojo pareigybei suteiktų tam tikrų įgaliojimų viešųjų pirkimų srityje.

Be to, susipažinus su Savivaldybės dokumentais matyti, kad paprastai Administracijos direktoriaus pavaduotojo įsakymu pirkimų organizatoriais paskiriami įvairių pareigybių struktūrinių padalinių darbuotojai. Pavyzdžiui, analizuojamu laikotarpiu Administracijos direktoriaus pavaduotojas pirkimus dažnai pavedė organizuoti Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjai E. M., šio skyriaus vyresniajai specialistei R. M., Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėjo pavaduotojui S. V., Bendrojo skyriaus vedėjai A. P. ir šio skyriaus Ūkio grupės vadovui A. M., Viešųjų ryšių vyriausiajai specialistei J. Š., Švietimo, kultūros ir sporto vyriausiosioms specialistėms N. M., Z. S., seniūnams R. J., A. V., V. M., G. M., V. S., seniūno pavaduotojai S. N. ir pan. Tačiau nėra reglamentuoti jokie organizatorių atrankos kriterijai, todėl neaišku, kuo remiantis Administracijos direktoriaus pavaduotojas A. B. įsakyme pavedė vykdyti pirkimą tam tikram organizatoriui, į kokius kvalifikacijos reikalavimus atsižvelgiama pastariesiems pavedant organizuoti pirkimą.

Įvertinus Savivaldybės pateiktus dokumentus, matyti, kad paprastai pirkimų organizatoriais būna paskiriami Viešųjų pirkimų skyriaus darbuotojai ar asmenys patys inicijavę pirkimo poreikį, pildę paraiškas, patys preliminariai aiškinęsi prekės kainą ir galimus tiekėjus (-ą) ir kai kuriais atvejais vėliau patys (seniūnai) sudarę sutartis su pirkimą laimėjusiu tiekėju (plačiau – KRA išvados dalyje dėl pirkimų inicijavimo bei organizavimo funkcijų atskyrimo). Minėta praktika sudaro prielaidas per plačiai diskrecijai, galimai skiriant pirkimus vykdyti subjektyviai pasirinktiems asmenims, todėl turėtų būti tobulintina, svarstant galimybę dėl pirkimų organizatorių sąrašo, su jiems priskirtinomis konkrečiomis pirkimų organizavimo sritimis, patvirtinimo.

Atkreipiame dėmesį, kad nuo 2017 m. liepos 1 d. galiojančiame Mažos vertės viešųjų pirkimų aprašo 4.3. punkte yra apibrėžta pirkimo organizatoriaus sąvoka, kurioje numatyta, kad skiriant pirkimų organizatorius, turi būti atsižvelgiama į jo ekonomines, technines, teises žinias ir Viešųjų pirkimų įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą. Taip pat nurodyta, kad pirkimų organizatoriais gali būti tik nepriekaištingos reputacijos asmenys, kurie

paskirti atlikti jiems numatytas pareigas yra pasirašę konfidencialumo pasižadėjimą ir nešališkumo deklaraciją.¹⁵

2. Neatskirtos pirkimų inicijavimo bei organizavimo funkcijos.

Siekiant mažinti korupcijos rizikos pasireiškimo sąlygas yra svarbu viešųjų pirkimų procese atskirti Savivaldybėje pirkimuose dalyvaujančių subjektų funkcijas, t. y. užtikrinti, kad tie patys asmenys nedalyvautų formuojant perkančiosios organizacijos paslaugų ir (ar) darbų poreikį, derinant pirkimų paraiškas, vykdant (organizuojant) viešuosius pirkimus, taip pat vėliau kontroliuojant pirkimo sutarčių vykdymą.

Nustatyta, kad Savivaldybės teisiniame reglamentavime išsamiai reglamentuotos pirkimų iniciatoriaus ir organizatoriaus sąvokos su skirtingomis funkcijomis, tačiau susipažinus su pirkimų dokumentais matyti, kad pirkimus inicijuojantys asmenys dažniausiai dalyvauja ir kituose viešųjų pirkimų procesuose, pavyzdžiui organizavimo ir kontrolės:

- Akmenės miesto seniūno R. J. rengtoje 2016-05-16 paraiškoje Nr. 121 nurodyta, kad jis inicijavo žemės purenimo ir frezavimo darbų pirkimą (1 000 Eur su PVM), vėliau Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016-05-18 įsakymu Nr. PAV-280 pastarajam pavesta vykdyti pirkimą, pasirašyti sutartį ir kontroliuoti jos vykdymą.

- Ventos seniūnės G. M. rengtoje 2016-03-23 paraiškoje Nr. 65 nurodyta, kad pastaroji inicijavo statybinių medžiagų ir ūkinių prekių pirkimą (3 000 Eur), vėliau Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016-03-25 įsakymu Nr. PAV-153 paskirta šio pirkimo organizatore, kuriai tuo pačiu pavesta kontroliuoti ir sutarties vykdymą.

- Bendrojo skyriaus ūkio grupės vadovo A. M. rengtoje 2016-04-25 paraiškoje Nr. 95 nurodyta, kad pastarasis inicijavo tarnybinio automobilio pirkimą (21 000 Eur), vėliau Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016-04-26 įsakymu Nr. PAV-223 paskirtas viešojo pirkimo komisijos nariu, kuriam tuo pačiu įsakymu pavesta kontroliuoti ir sutarties vykdymą.

Iš nurodytų paraiškų matyti, kad Savivaldybėje yra taikoma praktika, kai pirkimus inicijuojantys asmenys paskiriami Viešųjų pirkimų komisijos nariais/pirkimų organizatoriais, jiems pavedama sutarčių vykdymo kontrolė, o kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, seniūnams inicijavus mažos vertės pirkimus apklausos būdu, pastarieji pasirašo sutartis su tiekėjais, taip pat kontroliuoja šių sutarčių vykdymą. Neginčijama, kad mažo rajono Savivaldybėje yra nedidelis darbuotojų skaičius ir tai turi įtakos skirstant viešųjų pirkimų funkcijas skirtingiems darbuotojams, tačiau antikorpuciniu požiūriu šių procesų skaidrumui didinti turėtų būti užtikrinamas viešųjų pirkimų inicijavimo bei organizavimo funkcijų atskyrimas. Priešingu atveju, t. y. neužtikrinus šių procesų atskyrimo, susidaro didesnės galimybės piktnaudžiauti.

¹⁵ Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo, patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 4.3, 16 punktai.

Taip pat pastebėta, kad Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 41–42 punktuose detalizuotas viešųjų pirkimų organizavimo įsakymo turinys, kuriame turi būti nurodyti: teisės aktai, kuriais vadovaujantis bus atliekamas viešasis pirkimas; viešojo pirkimo pavadinimas; pavedimas sudarytai ar naujai suformuotai Viešojo pirkimo komisijai atlikti pirkimo procedūras; pavedimas pirkimo organizatoriui atlikti pirkimo procedūras ir pan. Palyginus kitų savivaldybių taikomą praktiką matyti, kad įsakyme nėra nurodomas pradedamos pirkimo procedūros pagrindas, t. y. nenurodomas pirkimo iniciatorius, paraiškos data ir registracijos numeris, todėl iš įsakymo turinio nėra aišku pagal kurią paraišką yra pradedama tam tikra pirkimo procedūra. Manytina, kad išsamesnė įsakymo įvadinė dalis padėtų formuoti nuoseklesnę ir aiškesnę viešųjų pirkimų dokumentų turinio rengimo praktiką.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *siūlome*:

- svarstyti galimybę dėl pirkimo organizatorių sąrašo sudarymo, jiems priskiriant tam tikras veiklos sritis.
- užtikrinti viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimą, taip, kad tas pats asmuo negalėtų inicijuoti ir organizuoti, ir kontroliuoti arba organizuoti ir kontroliuoti.

2.4. Mažos vertės pirkimai

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymą perkančiosios organizacijos atliekamos mažos vertės pirkimus taiko paprastesnę pirkimų procedūrą, t. y. pirkimą paveda atlikti ne Viešojo pirkimo komisijai, o pirkimo organizatoriui. Kita vertus, paprastesnėse pirkimo procedūrose mažėja kontrolės galimybės, todėl perkančiosios organizacijos turi užtikrinti protingumo, racionalumo principų įgyvendinimą ir regiono tiekėjų konkurenciją.

Savivaldybės Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių 110–111 punktuose buvo numatyta, kad prašant tiekėjų pateikti pasiūlymus dėl perkamo objekto kainos, privaloma kreiptis į 3 ar daugiau tiekėjų. Minėtų Taisyklių 112 punkte buvo įtvirtinta galimybė kreiptis tik į vieną tiekėją organizuojant pirkimus, kurių sutarties vertė neviršija 9 000 Eur arba tam tikrais pirkimų atvejais, kai gali būti taikomos reglamentuotos išimtys.

Išanalizavus Savivaldybės organizuotas mažos vertės pirkimų procedūras, darytina išvada, kad jose yra korupcijos rizika dėl šio korupcijos rizikos veiksnio:

1. Organizuojant mažos vertės pirkimus neužtikrinama galimybė dėl prekės palankesnės kainos nustatymo ir įsigijimo kreiptis į didesnę regione esančių tiekėjų skaičių.

Susipažinus su Savivaldybėje taikoma praktika nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu pirkimų organizatoriai organizuodami pirkimus dažnai naudojosi galimybe kreiptis tik į vieną tiekėją. Pasirinktinai įvertinus 2016 m. lapkričio mėnesį vykdytų pirkimų (kurių sutarties vertė

neviršijo 9 000 Eur) dokumentus, nustatyta, kad šiuo laikotarpiu užregistruotas 81 pirkimas, iš kurių 59 pirkimai atlikti kreipiantis tik į vieną tiekėją,¹⁶ t. y. per vieną mėnesį 73 proc. pirkimų vykdyti kviečiant pirkimuose dalyvauti tik vieną tiekėją. Nors Savivaldybės teisiniame reglamentavime ir yra numatyti atvejai, kada galima kreiptis į vieną tiekėją, tačiau didelis skaičius mažos vertės pirkimų vykdytas, kreipiantis tik į vieną tiekėją, gali sąlygoti netinkamai užtikrintą regiono tiekėjų konkurenciją ir turėti įtakos racionaliam Savivaldybės lėšų naudojimui.

Detaliau išanalizavus mažos vertės pirkimų vykdymą, matyti, kad iniciatorius apklausos pažymoje privalėjo užpildyti grafą, paaiškindamas, kodėl organizuojant tam tikrą pirkimą priėmė sprendimą kreiptis tik į vieną tiekėją.¹⁷ Pastebėta, kad atskirais atvejais pirkimų metu galimai tendencingai tiems patiems iniciatoriams inicijuojant pirkimus, pasinaudota galimybe kreiptis į tą patį (vieną) tiekėją, su kuriuo vėliau ir buvo sudaryta pirkimo sutartis. Pavyzdžiui:

- Seniūno R. J. 2016-06-14 mažos vertės pirkimų apklausos pažymoje Nr. VPA-108 nurodyta, kad inicijuotas žemės purenimo ir frezavimo darbų pirkimas (planuojama sutarties vertė 1 000 Eur), kurio metu kreiptasi į vieną tiekėją R. Kraujučio įmonę „Aras“, paaiškinant, kad „sudaromos darbų pirkimo sutarties vertė neviršija 9 000 Eur“. Vėliau, pirkimą inicijavęs seniūnas R. J., sudarė sutartį su tiekėju R. Kraujučio įmonės „Aras“ direktoriumi R. K. ir buvo atsakingas už šios sutarties vykdymo kontrolę.

- Seniūno R. J. 2016-10-27 mažos vertės pirkimų apklausos pažymoje Nr. VPA-225 nurodyta, kad inicijuotas šeimininkų šiukšlynų sutvarkymo darbų pirkimas (planuojama sutarties vertė 5 997,33 Eur), kurio metu kreiptasi į vieną tiekėją R. Kraujučio įmonę „Aras“, paaiškinant, kad „sudaromos darbų pirkimo sutarties vertė neviršija 9 000 Eur“.

- Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėjo pavaduotojo S. V. 2016-05-23 mažos vertės pirkimų apklausos pažymoje Nr. VPA-81 nurodyta, kad inicijuotas Sosnovskio barščių naikinimo paslaugų pirkimas (planuojama sutarties vertė 5 053,53 Eur), kurio metu kreiptasi į vieną tiekėją R. Kraujučio įmonę „Aras“, paaiškinant, kad „pirkimo sutarties vertė neviršija 9000 Eur“. Pastebėta, kad Savivaldybė iš minėtos įmonės (apklausus tik vieną tiekėją) perka analogiškas paslaugas nuo 2015 m.

Nagrinėjamu laikotarpiu, t. y. 2016 m., Savivaldybė su R. Kraujučio įmonės „Aras“ direktoriumi R. K. sudarė 19 sutarčių, iš kurių būta atvejų, kai sutartys sudarytos iniciatoriui kreipiantis tik į vieną tiekėją, pirkimo dokumentuose nenurodžius tokio pirkimo būdo pasirinkimo pagrindų motyvų. Beje, nustatyta, kad 2016 m. R. Kraujučio įmonė „Aras“ dalyvavo iš viso 29 viešuosiuose pirkimuose ir pagal viešai pateiktos statistikos duomenis visus viešuosius pirkimus

¹⁶ Elektroniniu paštu 2017-06-26 Viešųjų pirkimų skyriaus vyresniosios specialistės R. M. pateikta informacija.

¹⁷ Elektroniniu paštu 2017-06-14 Viešųjų pirkimų skyriaus vyresniosios specialistės R. M. pateikta informacija.

laimėjo.¹⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad R. Kraujučio įmonės „Aras“ direktorius R. K. nuo 2011 m. yra paskirtas ir Savivaldybės apdovanojimų suteikimo komisijos nariu.¹⁹

Taip pat paminėtina, kad Savivaldybė su įmone UAB „Gardmena“ sudarė 17 sutarčių, iš kurių 15 sutarčių sudarytos kreipiantis tik į vieną tiekėją, pirkimo dokumentuose nenurodžius pagrindų argumentų dėl pirkimo būdo pasirinkimo būtinumo.

Išdėstytos aplinkybės patvirtina, kad Savivaldybė dažnai sudaro sandorius, pirkimų metu dėl prekės/darbu kainos nustatymo apklausus tik vieną tiekėją, todėl siūlytina šiame procese didesnę dėmesį skirti regiono tiekėjų sąžiningam konkurencingumui užtikrinti, vengiant galimos rizikos dėl pirkimų iniciatorių piktnaudžiavimo tendencingai pasirenkant tą patį tiekėją.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *siūlyme*:

- vykdant mažos vertės pirkimus užtikrinti sąžiningą konkurenciją, skaidrų ir racionalų prekių, darbų ir paslaugų pirkimą.²⁰

2.5. Viešųjų pirkimų komisija

Vadovaujantis Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijomis perkančioji organizacija pirkimui organizuoti ir atlikti privalo (mažos vertės pirkimų atveju – gali) sudaryti Viešojo pirkimo komisiją (toliau – *Komisija*), nustatyti jai užduotis ir suteikti visus įgaliojimus toms užduotims atlikti, o jos funkcijas nustatyti Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamente.²¹ Rekomenduojama nuolatinėje viešojo pirkimo komisijoje keisti 1/3 narių ne rečiau kaip kartą per metus ir skiriant narius atsižvelgti į ekonomines, technines, teisines žinias bei Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą.²²

Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 21–25 punktuose buvo numatyta Komisijos sudarymo tvarka. Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamente nustatytos Komisijos darbo organizavimo nuostatos,²³ kuriose nurodyta, kad Komisija gavusi įgaliojimus parenka pirkimo būdą, parengia, tvirtina pirkimo dokumentus, ataskaitas, skelbimus, nustato terminus, teikia tiekėjams dokumentus, rengia su jais susitikimus, nagrinėja pretenzijas ir pan. Savivaldybėje buvo taikoma praktika, kai Administracijos direktoriaus pavaduotojas kiekvienam naujam pirkimui paskirdavo Viešojo pirkimo komisijas. Nagrinėjamu laikotarpiu buvo sudarytos 25

¹⁸ Internetinė nuoroda: http://rekvizitai.vz.lt/imone/aras_kraujucio_imone/konkursai/

¹⁹ Internetinė nuoroda: <http://www.akmene.lt/go.php/lit/Apdovanojimu-suteikimo-komisija/1>

²⁰ Internetinė nuoroda: [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f8a6a50257d911e78869ae36ddd5784f?positionInSearchResults=0&searchMode)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f8a6a50257d911e78869ae36ddd5784f?positionInSearchResults=0&searchMode](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f8a6a50257d911e78869ae36ddd5784f?positionInSearchResults=0&searchMode)
[IUUID=a8a71432-d7ca-43a7-ba94-de95728ca727](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f8a6a50257d911e78869ae36ddd5784f?positionInSearchResults=0&searchMode)

²¹ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 19 punktas.

²² Internetinė nuoroda <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A4D743FD70E7>

²³ Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas, patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012-05-24 įsakymu Nr. AVP-87.

Komisijos.²⁴ Manytina, kad naujos sudėties Komisijos sudarymas kiekvienam pirkimui, nors ir užtikrina Komisijos narių kaitą, tačiau neginčijamai didina administracinę našą Savivaldybės administracijai.

Išanalizavus Viešųjų pirkimų komisijų sudarymo tvarką, darytina išvada, kad yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Neaiški Viešųjų pirkimų Komisijos narių skyrimo (parinkimo) tvarka.

Pagal Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 21 punktą Viešųjų pirkimų komisija sudaroma perkančiosios organizacijos arba jos įgaliotosios organizacijos vadovo įsakymu iš ne mažiau kaip 3 fizinių asmenų, o skiriant Komisijos pirmininką ir narius, turi būti atsižvelgiama į jų ekonomines, technines, teises žinias ir šio įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą. Pastebėta, kad analogiškas teisinis reglamentavimas dėl Komisijos sudėties numatytas ir naujos redakcijos Savivaldybės Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėse.

Nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybėje viešųjų pirkimų komisijos buvo sudarytos iš skirtingo narių skaičiaus, pavyzdžiui, 4, 5, 6 ar 8 komisijos narių, tačiau teisiniame reglamentavime pasigendama nuostatų, kokie kriterijai turėjo įtakos komisijos narių skaičiaus parinkimui. Pavyzdžiui:

– Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. PAV-137 „Dėl statybinių medžiagų ir ūkinių prekių pirkimo“ paskirta Komisija iš 4 asmenų, t. y. Juridinio skyriaus vedėjos A. S. (komisijos pirmininkė), Juridinio skyriaus vyresniosios specialistės V. L. (pirmininko pavaduotoja, kuri yra tiesiogiai pavaldi komisijos pirmininkei), Bendrojo skyriaus ūkio grupės vadovo A. M. (narys) ir Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjos E. M. (sekretorė);

– Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. PAV-157 „Dėl statinio projekto vykdymo priežiūros paslaugų pirkimo“ paskirta Komisija iš 5 asmenų, t. y. Juridinio skyriaus vedėjos A. S. (komisijos pirmininkė), Statybos skyriaus vedėjo R. N. (pirmininko pavaduotojas), Juridinio skyriaus vyresniosios specialistės V. L. (narė), Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vyresniosios specialistės B. N. (narė) ir Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjos E. M. (sekretorė);

– Administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. PAV-104 „Dėl tarnybinių automobilių veiklos nuomos pirkimo“ paskirta Komisija iš 6 asmenų, t. y. Juridinio skyriaus vedėjos A. S. (komisijos pirmininkė), Juridinio skyriaus vyresniosios specialistės V. L. (pirmininko pavaduotoja, kuri yra tiesiogiai pavaldi komisijos pirmininkei), narių: Finansų ir biudžeto valdymo skyriaus vedėjos V. R., Bendrojo skyriaus ūkio grupės vadovo

²⁴ Elektroniniu paštu 2017-06-29 Viešųjų pirkimų skyriaus vyresniosios specialistės R. M. pateikta informacija.

A. M., Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėjos A. G. ir Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjos E. M. (sekretorė).

Savivaldybėje taikoma praktika, kai pagal nereglamentuotus kriterijus yra paskiriamas skirtingas komisijos narių skaičius, antikorupcinio požiūriu yra ydinga, nes nėra aišku, kiek ir kokių komisijos narių konkretaus pirkimo atveju gali būti skiriama, taip paliekant diskrecijos teisę Administracijos direktoriaus pavaduotojui subjektyviai tam tikram pirkimui parinkti tokį asmenų skaičių, kad balsavimo metu galimai būtų užtikrintas pirkimų procese palankaus sprendimo priėmimas formuojant balsų daugumą.

2. Atskirais atvejais nepakankamai įvertinamas būtinumo poreikis Komisijos nariais skirti giminystės ryšius turinčius asmenis.

Privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų prevencijos viešajame sektoriuje priemonių, padedančių tarnautojui nustatyti jo tarnyboje galimas grėsmes ir apie jas tinkamai informuoti savo tiesioginius vadovus, kolegas, plačiąją visuomenę.²⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo II skirsnio 6 straipsnyje reglamentuotas privačių interesų deklaracijų turinys ir nustatyta pareiga asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, nurodyti savo ryšius su juridiniais asmenimis, artimais asmenimis ar kitus jam žinomus asmenis arba duomenis dėl kurių gali kilti interesų konfliktas.

Savivaldybėje yra patvirtintas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašas.²⁶

Nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu Viešųjų pirkimų komisijos pirmininke dažniausiai buvo skiriama Juridinio skyriaus vedėja A. S., kuri, pagal 2012 m. privačių interesų deklaracijos duomenis, yra deklaravusi giminystės ryšį²⁷ su Administracijos direktoriaus pavaduotoju A. B. ir Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus vedėja G. G. Iš nurodytų asmenų deklaracijų matyti, kad pastarieji taip pat yra deklaravę galimus interesų konfliktus su A. S. dėl darbo bendroje įstaigoje, t. y. Akmenės rajono savivaldybės administracijoje. Būtina pažymėti, kad Juridinio skyriaus vedėja, Administracijos direktoriaus pavaduotojas ir Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus vedėja, deklaruodami tarpusavio ryšius ir nurodydami tarnybines pareigas toje pačioje įstaigoje, tai laiko kaip galimą interesų konfliktą manydami, kad tam tikrose situacijose gali likti neobjektyvūs ir nešališki.

²⁵ Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovo 13 skirsnis „Privačių interesų deklaravimo rekomendacijos“ 119 lapas, internetinė nuoroda: <http://www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevencija/#turinys>

²⁶ Antikorupcinės Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015-05-26 įsakymu Nr. A-47.

²⁷ Internetinė nuoroda: <http://romaldas.damasis.lt/2011/01/giminystes-rysiu-reiksme-teisiniuose-reikaluose/>

Korupcijos rizikos analizės metu įvertinus Administracijos direktoriaus pavaduotojo A. B. 2016 m. gegužės 27 d. įsakymą Nr. PVA-308 „Dėl techninių darbo projektų parengimo paslaugų pirkimo“ nustatyta, kad organizuojant pirkimą²⁸ buvo sudaryta Komisija iš 4 asmenų. Minėtu Administracijos direktoriaus pavaduotojo A. B. įsakymu pirkimo Komisijos pirmininke paskirta Juridinio skyriaus vedėja A. S., o jos pavaduotoja – Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus vedėja G. G., t. y. Savivaldybės administracijos darbuotojos, kurios pagal privačių interesų deklaracijos duomenis yra susijusios giminystės ryšiais. Sudarius tokios sudėties Viešojo pirkimo komisiją neužtikrinamas objektyvių sprendimų priėmimas, nes visais atvejais, pirkimų procedūrų metu balsuojant šiai Komisijai, susidaro situacija, kai giminystės ryšių turinčių asmenų, t. y. komisijos pirmininkės ir jos pavaduotojos, vienodas balsavimas tampa lemiamu.

Taip pat nustatyta, kad Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas A. B. 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. PVA-447 „Dėl Naujosios Akmenės sporto rūmų atnaujinimo, sveikatingumo komplekso įrengimo, jų eksploatavimo ir paslaugų teikimo pirkimo“ sudarė Viešųjų pirkimų komisiją iš 8 asmenų, iš kurių save paskyrė Komisijos pirmininku, o pirmininko pavaduotoja Juridinio skyriaus vedėją A. S., t. y. su jo sutuoktine turinčią giminystės ryšį. Pažymėtina, kad tiek Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo, tiek Juridinio skyriaus vedėjo pareigybės yra priskiriamos prie vyresniosios vadovybės pareigybių, kurie paprastai atsakingi ir už kitus organizacinius Savivaldybės sprendimus.

Manytina, kad situacija, kai valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys, privačių interesų deklaracijose deklaruojant giminystės ar kitus ryšius dėl galimų interesų konfliktų, vienas kitą skiria į Viešųjų pirkimų komisijos sudėtį, po to, viešųjų pirkimų procese kartu dalyvauja priimant sprendimus, gali sukelti abejonių dėl jų sprendimų nešališkumo ir objektyvumo ir turėti neigiamos įtakos visuomenės pasitikėjimui valstybinėje tarnyboje dirbančiais asmenimis.

Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos formuojama praktika,²⁹ minėti Savivaldybės Komisijos narių ryšiai viešųjų pirkimų procesuose gali sudaryti regimybę dėl galimai neobjektyvių Komisijos sprendimų priėmimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta *siūlome*:

- nustatyti aiškiai Viešųjų pirkimų komisijos narių skyrimo (parinkimo) tvarką.

²⁸ Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo 2016-05-27 įsakymas Nr. PVA-308 „Dėl techninių darbo projektų parengimo paslaugų pirkimo“ dėl Akmenės rajono Alkiškių, Medemrodės kadastro vietovių Agluonos up. griovių A-5, A-5-1, A-6-2 remonto darbų techninio darbo projekto parengimo paslaugos ir Akmenės rajono Ramučių kadastro vietovės griovio Miežupis M-2, M-2-2, M-2-3, M-2-5, M-2-7, Vadaksties V-4 paprastojo remonto darbų techninio darbo projekto parengimo paslaugos pirkimų.

²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-09-06 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-662-2728-12, 2013-02-21 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-602-230/2013, 2014-11-24 nutartis administracinėje byloje Nr. A 438-1334/2014, 2016-12-08 nutartis administracinėje byloje Nr. A-1688-438/2016; Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2017-08-30 sprendimas Nr. KS-120 „Dėl Valerijaus Belovo“.

– vengti situacijų, kai Viešųjų pirkimų komisijos sudėtis yra sudaroma neįvertinus asmenų giminystės, pavaldumo ar kitokių ryšių.

2.6. Pirkimo sutarčių sudarymas ir vykdymo kontrolė

Viešojo pirkimo tikslas – sudaryti pirkimo sutartį, kuri turi atitikti CK 6.156 str. 1 d. numatytus sutarties laisvės principus, nustatančius, kad sutarties šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas.³⁰ Savivaldybės Viešųjų pirkimų tvarkos aprašo 55–58 punktuose reglamentuotas administracijos ir tiekėjo įsipareigojimų, vykdymo kokybiniais ir kitiems reikalavimams kontrolės etapas.³¹ Nustatyta, kad sutarčių sudarymas Savivaldybėje buvo reglamentuotas Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių VII skyriuje. Šių Taisyklių 66 punkte nurodyta, kad Komisija ar pirkimų organizatorius, įvykdęs pirkimo procedūras, parengia pirkimo sutarties projektą, jeigu jis nebuvo parengtas kaip pirkimo dokumentų sudėtinė dalis.

Korupcijos rizikos analizės metu atsitiktine tvarka pasirinktas Savivaldybės ilgalaikių sutarčių ir vidaus sandorių sudarymo, sutarčių vykdymo kontrolės procedūrų nagrinėjimas, kurio metu nustatyta korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. *Atskirais atvejais Savivaldybėje sudarius ilgalaikes pirkimų sutartis neužtikrinamas racionalus lėšų panaudojimas ir sutarčių vykdymo kontrolė.*

Nustatyta, kad Savivaldybėje pirkimų metu sudarius ilgalaikes sutartis visuomenėje ne kartą kilo pagrįstų abejonių dėl Savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimo racionalumo.³² Svarbu pažymėti, kad pagal teisinį reglamentavimą pirkimo sutartis Savivaldybė gali sudaryti ne ilgesniam kaip 3 metų laikotarpiui, kuris turi apimti ir visus pirkimo sutarties pratęsimus ir šių terminų Savivaldybė laikėsi tinkamai.

Sutiktina, kad viešųjų pirkimų metu sudarius ilgalaikes sutartis yra sutaupomas laikas, taip pat ilgalaikiu sandoriu iš dalies gali būti siekiama išvengti tikėtino perkamos prekės pabrangimo. Kita vertus, ilgalaikiai sandoriai savivaldoje yra pakankamai patrauklūs regiono tiekėjams, kurie siekia kuo ilgesniam laiko tarpui užsitikrinti pastovų ir mokų rinkos dalyvį, todėl gali kilti korupcinio pobūdžio rizika dėl galimų pažinčių ar ilgalaikių ryšių susiformavimo tarp tiekėjų ir Savivaldybės darbuotojų. Pavyzdžiui, nustatyta, kad Savivaldybė su tiekėju UAB „Gardmena“ 2015–2016 m. statybinių medžiagų ir ūkinių prekių pirkimui yra sudariusi 3 ilgalaikes sutartis 36 mėn. laikotarpiui identiškoms pinigų sumoms, t. y. vieną sutartį (dėl ūkinių

³⁰ Internetinė nuoroda: <https://www.esf.lt/data/public/uploads/2016/09/teismu-praktikos-apzvalga-del-viesojo-pirkimo-pardavimo-sutarties-sudarymo-vykdyto-ir-pasibaigimo.pdf>

³¹ Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių, patvirtintų Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. AVP-56 55 punktas.

³² Internetinė nuoroda: <http://www.skrastas.lt/?data=2017-08-03&rub=1065924812&id=1501603026>

prekių pirkimo) sudarė 2015 m. 23 000 Eur sumai³³ ir dvi sutartis (dėl ūkinių prekių ir statybinių medžiagų pirkimo) 2016 m. visiškai analogiškoms – 27 830 Eur sumoms.

Be to, susipažinus su Akmenės rajono gyventojų viešai išsakyta neigiama nuomone dėl Savivaldybės ilgalaikių sutarčių sudarymo perkant gėles³⁴, detaliau buvo išnagrinėti šių viešųjų pirkimų dokumentai ir su tiekėjais sudarytos sutartys. Nustatyta, kad Savivaldybė 2015 m. balandžio mėnesį pirko gėles iš gėlininkės E. D. S. ūkio 36 mėn. laikotarpiui,³⁵ tačiau nepasibaigus šios sutarties galiojimo terminui, 2016 m. su minėta ūkio savininke E. D. S. 6 mėn. laikotarpiui dėl gėlių sodinukų, durpių ir trąšų pirkimo vėl sudarė naują sutartį 12 000 Eur sumai. 2017 m., t. y. nepasibaigus 2015 m. sudarytos sutarties terminui, vėl vykdytas gėlių sodinukų, durpių ir trąšų pirkimas ir sudaryta nauja ilgalaikė pirkimo sutartis (36 mėn. laikotarpiui 51 000 Eur sandorio sumai).

Susipažinus su aukščiau nurodytų pirkimų sutartimis, matyti, kad jų turinys pakankamai palankus tiekėjui, nes sutartyse detaliai neaptarta galutinė perkamo objekto (gėlių sodinukų, durpių ir trąšų) vertė, nenumatytas lėšų skirstymas atitinkamais sutarties galiojimo laikotarpiais, o prekių tiekimo užsakymus leidžiama teikti neįvardytam Savivaldybės administracijos padalinių skaičiui.

Dėl nepakankamai aiškių ilgalaikių sutarčių, jose nedetalizuoto periodinio lėšų mokėjimo taip pat paminėtinas Savivaldybės 36 mėnesių laikotarpiui sudarytas sandoris dėl autobusų nuomos rajono gyventojams evakuoti ekstremalių situacijų metu (pirkimas vykdytas pasikreipus tik į vieną tiekėją, t. y. kontroliuojamą įmonę UAB „Naujosios Akmenės autobusų parką“), taip pat ilgalaikis sandoris, sudarytas su fiziniu asmeniu I. S. dėl administracinio pastato papuošimo Šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga.

Minėtos sutartys patvirtina, kad Savivaldybė, sudarydama aukščiau nagrinėtus sandorius, nepakankamai aiškiai reglamentavo lėšų periodinį išskirstymą, todėl visuomenei pagrįstai kilo abejonių dėl galimai neracionaliai naudojamų Savivaldybės biudžeto lėšų.

2. Nepakankamai reglamentuota vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė.

Savivaldoje vienos įmonės privilegijavimas ne tik gali diskriminuoti kitus regiono tiekėjus, bet ir sudaryti sąlygas korupcijos rizikai kilti, siekiant išvengti objektyvių viešojo pirkimo

³³Nuoroda: http://cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=50&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=188719391&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=163295668&filter_agreement_type=

³⁴ Internetinė nuoroda: <http://www.skrastas.lt/?data=2017-08-03&rub=1065924812&id=1501603026>

³⁵ 2015-04-02 Mažos vertės pirkimų apklausos pažymoje Nr. VPA-40 nurodyta, kad planuojamos sudaryti sutarties vertė per 36 mėn. 23 000 Eur.

konkursų procedūrų.³⁶ Kita vertus, vidaus sandorių veiklos sritis gali būti paremta ilgalaikių asmeninių ar kitokių ryšių, pažinčių susiformavimu dėl ko gali kilti rizika, užtikrinant tinkamą sutarčių vykdymo kontrolę.

Nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybės tarybos sprendimu buvo sudarytas vidaus sandoris ne ilgesniam kaip 27 mėnesių laikotarpiui su kontroliuojama įmone UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ (visos akcijos nuosavybės teise priklauso Savivaldybei) dėl darbų ir paslaugų pirkimo gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą.³⁷ Pastebėta, kad Savivaldybė su kontroliuojama bendrove analogišku būdu, t. y. sudarius vidaus sandorį, perka viešąsias paslaugas ir darbus jau nuo 2013 m.

Valstybinio audito 2017 m. balandžio 25 d. ataskaitoje Nr. VA-2017-P-30-1-9 „Ar savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią įmonių veiklą“ pasisakyta, kad dažnais atvejais vidaus sandoriai yra sudaromi dėl savivaldybių kontroliuojamų įmonių nuostolingos veiklos,³⁸ kuri būdinga ir nagrinėjamai Savivaldybės bendrovei – UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“.

Savivaldybės teisiniame reglamentavime nustatyta, kad tiekėjo įsipareigojimų vykdymo kontrolė įsakymais pavedama tam tikram Administracijos darbuotojui, tačiau tais atvejais, kai įsakymu nėra paskirtas asmuo, už sutarties vykdymą ir kontrolę yra atsakingas pirkimų iniciatorius.³⁹ Atsižvelgiant į vidaus sandorių sudarymo galimas rizikas, analizės metu detalčiau nagrinėtas šio Savivaldybės sandorio sudarymo teisinis pagrindas, konkurencijos užtikrinimas bei šio sandorio pagrindu seniūnų sudarytų sutarčių vykdymo kontrolės procesas.

Nustatyta, kad Viešųjų pirkimų tarnyba leisdama Akmenės rajono savivaldybei sudaryti vidaus sandorį, rašte išreiškė nuomonę, kad Savivaldybė, siekiant racionaliai naudoti lėšas ir užtikrinti tiekėjų konkurenciją, prieš sudarydama vidaus sandorį, turėtų spręsti klausimą dėl minėtų pirkimų vykdymo pagal viešųjų pirkimų procedūras. Susipažinus su pateiktais dokumentais matyti, kad Savivaldybės tarybai priėmus sprendimą sudaryti vidaus sandorį, seniūnai, pirkdami viešąsias paslaugas iš UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“, sudarė sutartis, o Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriui buvo pavesta kontroliuoti Tarybos sprendimo vykdymą.

Nagrinėjamu laikotarpiu bendrovei UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ už suteiktas paslaugas ir darbus Naujosios Akmenės miesto seniūnija sumokėjo 19 978,84 Eur,

³⁶Nuoroda: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/vidaus-sandoriai-savivaldybese-karnizu-keitimui-ir-kaledinei-eglutei-puosti-662-775114> ir <https://vpt.lrv.lt/lt/konsultacine-medziaga/perkanciosioms-organizacijoms/del-10-straipsnio-5-dalyje-nurodytu-pirkimu-vidaus-sandoriu>

³⁷ Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2016-11-24 sprendimas Nr. T-222 „Dėl darbų ir paslaugų pirkimo iš uždarnosios akcinės bendrovės „Naujosios akmenės komunalininkas“

³⁸ Savivaldybės darbo grupės 2016-02-08 protokolas Nr. KPP-10.

³⁹ STT Šiaulių valdybai pateiktas Akmenės rajono savivaldybės administracijos 2017-05-12 raštas Nr. MS-104(6.27).

Naujosios Akmenės kaimiškoji seniūnija – 8 792,82 Eur, Kruopių seniūnija – 3 271,21 Eur, Akmenės seniūnija – 2 258,28 Eur, Papilės seniūnija – 3 535,58 Eur ir Ventos seniūnija – 6 851,24 Eur.

Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėjos R. S. teigimu dėl 2016 m. vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo kontrolės yra įžvelgiama rizika, nes buhalterinėje apskaitoje apskaityti ne visi pirminiai dokumentai. Savivaldybės atstovė paaiškino, kad vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė nėra detalai reglamentuota, tačiau šiuo metu bendrovei vadovauja naujas vadovas, 2016 m. įvyko 10 susitikimų, kurių metu buvo svarstomi ir vidaus sandorio kontrolės, atliekamų darbų ir teikiamų paslaugų savikainos klausimai. Paprastai minėti klausimai ir paslaugų užsakymai derinami seniūnų pasitarimuose, į kuriuos kviečiami ir UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ atstovai. Metų pabaigoje vykdomi bendrovės ir seniūnijų priešpriešiniai pajamų ir sąnaudų patikrinimai, o pasibaigus pusmečiui atliekamas priešpriešinis pajamų ir sąnaudų patikrinimas, audito tarpinė I pusmečio peržvalga. Seniūnai užsakymus bendrovei siunčia elektroniniu paštu (pagal sutartis), po to, gaunamas atliktų darbų aktas su kasdieninės veikos priedu (darbų aprašymas, pobūdis, laikas). Seniūnijos darbuotojas kontroliuoja vykdomus darbus, mėnesio pabaigoje derinami darbai ir valandos su bendrovės atstovu. Sąskaitų-faktūrą vizuoja seniūnas ir tik tada atliekamas apmokėjimas.⁴⁰

Iš aprašyto proceso galima daryti išvadą, kad Savivaldybė dėl vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo kontrolės skiria didelį dėmesį, tačiau teisės aktuose pasigendama detalaus sutarčių vykdymo kontrolės mechanizmo reglamentavimo, kuris gali turėti įtakos asmenų funkcijų paskirstymui ir atsakomybės nustatymui.

Be to, iš UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ 2016 m. veiklos ataskaitos⁴¹ matyti, kad įmonė dirba nuostolingai, o šios bendrovės pagrindinė veikla – atliekų surinkimas, gabenimas į sąvartyną, miesto žaliųjų plotų priežiūra, miesto tvarkymo darbai, miesto gatvių ir šaligatvių priežiūra žiemos laikotarpiu, gyvenviečių, kaimų apšvietimo tinklų priežiūra, pirties paslaugos. Tačiau Savivaldybė, sudariusi vidaus sandorį, iš kontroliuojamos įmonės perka ne tik pastarosios pagrindinės veiklos paslaugas, bet ir nešildomų, šildomų patalpų, aikštelių nuomą, mašinų ir mechanizmų nuomą, šventinio papuošimo paslaugas, biotualetų nuomą ir jų aptarnavimo paslaugas arba darbininko, dirbančio su benzininiu pjūkle, elektriko darbą (budėjimą) ir pan. Pagal šiuos duomenis matyti, kad Savivaldybė iš kontroliuojamos bendrovės pirkdama jos vykdomos veiklos pagrindines ir papildomas paslaugas, taip pat įsipareigojo mokėti ir darbo užmokestį šias paslaugas atliekantiems UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ darbuotojams.

⁴⁰ Elektroniniu paštu 2017-07-04 ir 2017-10-12 Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėjos R. S. pateikta informacija.

⁴¹ UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ 2016 m. vadovo veiklos ataskaita, patvirtinta Savivaldybės tarybos 2017-03-24 sprendimu Nr. T-69(E).

Manytina, kad itin platus vidaus sandorio metu Savivaldybės perkamų paslaugų/darbų sąrašas ir nepakankamas teisinis reglamentavimas gali turėti įtakos neefektyviai sutarčių vykdymo kontrolės priežiūrai ir perkamų paslaugų kokybei.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *siūlome*:

- sudarius ilgalaikes pirkimų sutartis detaliau reglamentuoti lėšų panaudojimo išskirstymą sutarties galiojimo laikotarpyje.
- Savivaldybės teisės aktuose reglamentuoti vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo ir kontrolės mechanizmą.

2.7. Informacijos viešinimas

Viešųjų pirkimų veiklos viešinimas skatina procedūrų skaidrumą, todėl visuomenės informavimas laikytinas reikšminga prielaida korupcijos tikimybės pasireiškimo mažinimui. Savivaldybių interneto svetainėse skelbtinos informacijos struktūra reglamentuota Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480.⁴² Minėto nutarimo 18 punkte nustatyta, kad įstaigos interneto svetainės skyriuje „Administracinė informacija“ skiltyje „Viešieji pirkimai“ turi būti pateikiama informacija pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje tvarkos aprašo (Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017-06-19 įsakymas Nr. 1S-91) 1.6 punkte nustatytas laimėjusių dalyvių pasiūlymų, sudarytų pirkimo-pardavimo sutarčių bei preliminariųjų pirkimo-pardavimo sutarčių ir pirkimo sutarčių, preliminariųjų sutarčių pakeitimų bei vidaus sandorių ir jų pakeitimų viešinimas CVP IS nustatyta tvarka.

Savivaldybės teisiniame reguliavime numatyta, kad už Viešųjų pirkimų informacijos viešinimą CVP IS ir Savivaldybės internetiniame tinklalapyje yra atsakingas Viešųjų pirkimų skyrius. Tuo pačiu, Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių 13.13 punktu, minėtam padaliniui pavesta vykdyti privalomą dokumentų paskelbimą ir priežiūros kontrolę Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka.⁴³

Išanalizavus Savivaldybės viešųjų pirkimų informacijos viešinimą, darytina išvada, kad joje yra korupcijos rizika dėl šio korupcijos rizikos veiksnio:

1. Nepakankamai užtikrinamas tinkamas informacijos viešinimas dėl viešųjų pirkimų.

Išanalizavus Savivaldybės pateiktą informaciją apie Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 3 dalies nuostatų laikymąsi, vykdant mažos vertės viešuosius pirkimus, nustatyta, kad interneto tinklalapyje yra skelbiamos ataskaitos, duomenys apie pradedamus mažos vertės

⁴² Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3FB3953EFFDC/yYzshwtXBe>

⁴³ Organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų 80 punktas.

viešuosius pirkimus, nustatytus laimėtojus ir pan. Tačiau pasirinktinai įvertinus Savivaldybės 2016 m. CVP IS privalomai skelbtiną viešųjų pirkimų informaciją, nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu minėta informacija atskirais atvejais skelbiama nepilnos apimties. Pavyzdžiui:

- vykdant projekto „VšĮ Naujosios Akmenės ligoninės pastatų Naujojoje Akmenėje, Žemaitijos g. 6, rekonstravimas“ rangos darbų pirkimą 2016 m. rugsėjo 14 d. paskelbta tik Rangos sutartis, tačiau nėra duomenų apie tiekėjo UAB „Telių meistras“ pasiūlymą;

- vykdant Rekuperatoriaus, oro kondicionieriaus ir jų montavimo darbų pirkimą 2016 m. liepos 26 d. paskelbta sutartis ir techninė specifikacija, tačiau nėra duomenų apie tiekėjo UAB „EKO2ŠILUMA“ pasiūlymą;

- vykdant Ramučių gimnazijos pastato Naujojoje Akmenėje, Ramučių g. 5, modernizavimo darbų pirkimą, 2016 m. liepos 1 d. paskelbta tik rangos darbų sutartis, tačiau nėra duomenų apie tiekėjo UAB „Rainių statyba“ viešojo pirkimo metu teiktą pasiūlymą, ir pan.⁴⁴

Šios aplinkybės laikytinos korupcijos rizikos veiksniais, nes nepakankamas viešųjų pirkimų konkursų dokumentų viešinimas gali turėti įtakos procedūrų skaidrumui ir tiekėjų konkurencingumui.

Be to, nustatyta, kad Savivaldybė aktyviai viešina įvairių komisijų ar darbo grupių veiklą, todėl siūlytina svarstyti dėl Viešųjų pirkimų komisijų sudėties skelbimo, kuri neginčijamai turėtų teigiamos įtakos viešųjų pirkimų proceso skaidrumo didinimui.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta *siūlome*:

- sudaryti geresnes galimybes visuomenei (CVP IS tvarkos aprašo nustatyta tvarka) susipažinti su viešųjų pirkimų dokumentais ir užtikrinti tinkamą Viešųjų pirkimų komisijų ir pirkimų dokumentų viešinimą.

3. KORUPCIJOS RIZIKA KŪNO KULTŪROS IR SPORTO VEIKLOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO SKYRIMO IR NAUDOJIMO KONTROLĖS SRITYSE

Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 29 punkte įtvirtinta savarankiška savivaldybės funkcija, įpareigojanti savivaldybes plėtoti kūno kultūrą ir sportą, gyventojų poilsio

⁴⁴ Prieiga internete

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=50&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=188719391&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=2016-01-01&filter_contractdate_to=2016-12-31&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=&filter_agreement_type=

organizavimą, kurią įgyvendinant prioritetas turi būti teikiamas palankių aplinkos sąlygų sportuoti sudarymui, visų socialinių grupių gyventojų fizinio aktyvumo skatinimui, sveikatos stiprinimui ir išsaugojimui, laisvalaikio užimtumui ir gyvenimo kokybės gerinimui, talentingų sportininkų paieškai ir jų nuosekliam meistriškumo ugdymui. Kūno kultūros ir sporto įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė savivaldybėms savo nustatyta tvarka finansuoti sportininkų ugdymo centrų, sporto klubų ir kitų nevyriausybinių teritorijoje veikiančių sporto organizacijų, neatliekančių viešojo administravimo funkcijų, veiklą.

Remiantis aukščiau nurodytu teisiniu reglamentavimu parama sporto sričiai yra skiriama pagal Savivaldybės finansines galimybes. Pažymėtina, kad vykdytų sociologinių tyrimų duomenimis, kūno kultūros ir sporto rėmimo sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė dėl nepakankamai užtikrinamos projektų vykdymo kontrolės, neobjektyvių sprendimų, piktnaudžiavimo, viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktų ir pan.⁴⁵

Nagrinėjamu laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybė įgyvendino Strateginio veiklos plano⁴⁶ nuostatas, kuriose nurodyta, kad kūno kultūros ir sporto plėtojimo priemonės Savivaldybėje vykdo biudžetinė įstaiga Akmenės rajono sporto centras, Savivaldybės teritorijoje veikiančios sporto klubai, švietimo įstaigos, seniūnijos. Savivaldybės 2016–2018 metų strateginiame veiklos plane teigiama, kad rajone yra 14 sporto klubų ir VŠĮ „Sporto ir laisvalaikio klubas“. Savivaldybės biudžetinėje įstaigoje Akmenės rajono sporto centre kultivuojamos 5 sporto šakos – boksas, futbolas, krepšinis, lengvoji atletika, stalo tenisas. Nors bendras Savivaldybės biudžetas nėra didelis, nes Akmenės rajonas yra vienas iš Šiaulių regione esančių rajonų, kuriame labiausiai mažėja gyventojų skaičius (2017 m. birželio 1 d. duomenimis 22 562 gyventojai rajone deklaravo gyvenamąsias vietas),⁴⁷ tačiau kūno kultūros ir sporto plėtojimo priemonių finansavimo poreikis visuomenei yra svarbus, todėl Savivaldybės finansavimas nagrinėjamai sričiai kiekvienais metais yra didinamas, t. y. 2017 m. sporto projektų finansavimui iš biudžeto skirta 35 000 Eur suma (54 proc. lėšų daugiau nei 2015 m.).⁴⁸

3.1. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis

Savivaldybės administracijoje sporto veiklos srities funkcija priskirta Švietimo, kultūros ir sporto skyriui, kuris pagal kūno kultūros ir sporto programą, kontroliuoja švietimo ir sporto

⁴⁵ Prieiga internete: <https://www.15min.lt/sportas/naujiena/kita/korupcija-sporte-mazinti-padetu-viesojo-sektoriaus-ir-gerbeju-spaudimas-26-588447>; Sociologiniai tyrimai „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2016 m.

⁴⁶ Prieiga int.: http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1119146&p_org=315&p_fix=y&p_gov=n, dokumentas Nr.T-18(E) priedas SVP bendroji dalis 2016-2018 m. (4.16 skirsnis).

⁴⁷ Prieiga internete: <http://www.akmene.lt/go.php/Gyventojai290>

⁴⁸ Prieiga internete: <http://akmene.lt/go.php/Sportas276>

įstaigas, koordinuoja sporto klubų veiklą, vykdo kūno kultūros ir sporto plėtojimą rajone ir pan.⁴⁹ Savivaldybėje Sporto ugdymo centro, klubų ir kitų subjektų projektų rėmimas vykdomas vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo tvarkos aprašu⁵⁰ (toliau – *Aprašas*). Minėtas Aprašas nuostato, kad sporto veiklos projektus vertina ir atrenka Administracijos direktoriaus sudaryta Akmenės rajono kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimo komisija (toliau – *Vertinimo komisija*),⁵¹ kuri įvertinusi pateiktas subjektų paraiškas, siūlo Administracijos direktoriui skirti finansavimą projektų įgyvendinimui.

Nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybėje buvo organizuoti du konkursai. Vertinimo komisija 2015 m. kovo 10 d. priėmė sprendimą dėl 11 gautų paraiškų, o 2016 m. vasario 18 d. – dėl 13 gautų paraiškų. Administracijos direktorius, atsižvelgdamas į Vertinimo komisijos siūlymus, sporto veiklos projektų finansavimui 2015 m. skyrė 18 850 Eur, o 2016 m. – 25 000 Eur sumas.⁵²

Įvertinus Savivaldybės teisinį reglamentavimą ir praktinį procedūrų taikymą, užtikrinant kūno kultūros ir sporto veiklos projektų rėmimą, darytina išvada, kad joje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. *Nepakankamai reglamentuotas kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo konkursų paskelbimas.*

Savivaldybės Aprašo 4–5 punktuose reglamentuota, kad Administracija internetinėje svetainėje skelbia sporto veiklos projektų konkursą, o sportinę veiklą vykdančios biudžetinės, viešosios įstaigos ir visuomeninės organizacijos (toliau – *pareiškėjai*) iki nustatytos datos gali teikti projektus paramai gauti.⁵³ Pagal Aprašo nuostatas pareiškėjai teikia tinkamai užpildytas paraiškas su aiškiais, detaliais ir subalansuotais projektų biudžetais. Pastebėta, kad konkursai kūno kultūros ir sporto programos projektams finansuoti Savivaldybėje buvo skelbiami vieną kartą metuose, pirmame metų ketvirtyje⁵⁴. Teisiniame reglamentavime nėra nurodyta, kiek kartų per metus Savivaldybė gali skelbti sporto veiklos projektų rėmimo konkursus.

Detaliau išnagrinėjus konkursų paskelbimo procedūrą, pasigendama Savivaldybės administracijos teisinio pagrindo, t. y. įsakymo, pavedimo, rezoliucijos ar pan. dėl konkurso

⁴⁹ Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011-11-25 įsakymas Nr. A-824 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus veiklos nuostatų patvirtinimo“.

⁵⁰ Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Tarybos 2011 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. T-285.

⁵¹ Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012-03-13 įsakymas Nr. A-210 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimo komisijos sudarymo“.

⁵² Akmenės rajono savivaldybės 2017-01-18 raštas Nr. MS-12(6.27) „Dėl informacijos pateikimo“.

⁵³ Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. T-285.

⁵⁴ Pagal Savivaldybės internetinės svetainės paieškos duomenis skiltyje „Naujienos“ konkursai skelbti 2015 m. – 2015-02-13, 2016 m. – 2016-01-21, o 2017 m. – 2017-01-16 ([Pvz.: http://www.akmene.lt/go.php/lit/Kvietimas-teikti-paraiskas](http://www.akmene.lt/go.php/lit/Kvietimas-teikti-paraiskas)).

proceso pradėjimo ir atsakingų asmenų paskyrimo. Nėra aišku, kokių terminų privalo laikytis Administracija skelbdama konkursų pradžią, per kiek laiko turi būti priimami sprendimai dėl šių projektų finansavimo skyrimo ir kokia sprendimų apskundimo tvarka. Manytina, kad Savivaldybės teisės aktuose aiškiai nereglamentavus minėtų procesų eigos yra sudaromos sąlygos per plačiai Administracijos skyrių/darbuotojų diskrecijai.

2. Savivaldybės teisės aktuose nepakankamai reglamentuota sporto veiklos projektų Vertinimo komisijos veikla.

Savivaldybėje kūno kultūros ir sporto veiklos projektus vertina ir atrenka Vertinimo komisija, kurios veikla iš dalies nustatyta Aprašo 9–11 punktuose. Pažymėtina, kad Komisijos sprendimų objektyvumas, teisingumas priklauso ne tik nuo principinių Komisijos narių nuostatų, bet ir nuo teisės aktuose nustatytų įgaliojimų, kompetencijų, aiškiai apibrėžtų vertinimo kriterijų ir pan.

Nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybės administracijos direktoriaus 2012 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. A-210 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimo komisijos sudarymo“ buvo sudaryta projektų Vertinimo komisija, susidedanti iš 5 narių: Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjo V. J. (Komisijos primininkas), Ventos gimnazijos kūno kultūros mokytojos V. P., veteranų sporto atstovo V. V., Akmenės rajono sporto centro direktoriaus A. J., Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyriausiosios specialistės Z. S. Pozityvu, kad į Vertinimo komisijos sudėtį įtraukti ne tik Administracijos darbuotojai, bet ir įvairių įstaigų, sporto ar veteranų atstovai, tačiau, nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis Savivaldybėje buvo parinkta Vertinimo komisijos narių sudėtis, kokius kvalifikacinius ar specialių žinių reikalavimus turėjo atitikti Administracijos direktoriaus skiriamas Komisijos narys. Atkreipiame dėmesį, kad Savivaldybėje nėra patvirtinto Vertinimo komisijos darbo reglamento, kuriame būtų detalizuotos šios komisijos veiklos principinės nuostatos, nustatyti aiškūs įgaliojimai, kompetencija, atsakomybė, balsavimas ir rotacijos mechanizmas.

Manytina, kad nepakankamas Vertinimo komisijos teisinis reglamentavimas neužtikrina aiškių Komisijos veiklos procesų, įgaliojimų, sprendimų apskundimo tvarkos, o tai sudaro sąlygas korupcijos rizikos kilimui.

3. Savivaldybėje nepakankamai skaidri ir objektyvi sporto veiklos projektų vertinimo procedūra.

Pagal Aprašo 11–12 punktuose nurodytą tvarką Vertinimo komisija atrenka siūlomų remti projektų sąrašą, numato siūlytiną lėšų dydį ir rekomenduoja Administracijos direktoriui tvirtinti finansuojamų sporto veiklų projektus. Išanalizavus 2015–2016 m. Komisijos posėdžių protokolus, juose pasigendama paraiškų detalaus vertinimo motyvų, o protokolų aprašomosios dalys panašaus turinio. Protokoluose nėra aiškių motyvų, kodėl Vertinimo komisijos siūlymu visi

konkurse dalyvavę projektai paremti tik iš dalies, kokioms pareiškėjų projektų priemonėms buvo skiriamas prioritetas ir kuo remiantis vieni projektai paremti 90 proc., o kiti tik 33 proc. Pavyzdžiui:

– 2015 m. stalo teniso klubas „Mažoji raketė“ prašė skirti 2 700 Eur, tačiau Vertinimo komisija nutarė Savivaldybės administracijai siūlyti remti 900 Eur suma, t. y. projektą paremiant 33 proc. prašomos sumos. Minėtas klubas 2016 m. panašaus pobūdžio projektui prašė skirti 2 410 Eur, tačiau nuspręsta siūlyti klubą remti 1 600 Eur suma, t. y. paremiant 66 proc. prašomos sumos.

– 2015 m. Automobilių sporto klubas „EXTEMPAS“ prašė skirti 2 000 Eur, tačiau Vertinimo komisija nutarė Savivaldybės administracijai siūlyti projektą remti 1 800 Eur suma, t. y. projektą paremiant 90 proc. prašomos sumos. Minėtas klubas 2016 m. panašaus pobūdžio projektui prašė skirti 3 000 Eur, tačiau nuspręsta siūlyti klubą remti 1 900 Eur suma, t. y. paremiant 63 proc. prašomos sumos.

– 2015 m. Akmenės rajono futbolo klubas „Akmenė“ prašė skirti 8 000 Eur, tačiau Vertinimo komisija nutarė Savivaldybės administracijai siūlyti projektą remti 3 000 Eur suma, t. y. projektą paremiant 37 proc. prašomos sumos. Minėtas klubas 2016 m. projektui prašė skirti 9 550 Eur sumą, tačiau Vertinimo komisija susprendė siūlyti klubą remti 4 500 Eur, t. y. paremiant 47 proc. prašomos sumos.

Be to, Aprašo 10.7 punktą numato, kad lėšos negali būti skiriamos sporto veiklos paraiškoms, kuriose nepateiktas aiškus, detalus ir subalansuotas biudžetas. Susipažinus su pareiškėjų paraiškėmis matyti, kad Komisija neskyrė dėmesio projektuose numatytų biudžetų vertinimui, nesiėmė priemonių dėl paraiškose nurodytų neaiškių duomenų patikslinimo. Pastebėta, kad pareiškėjai paraiškose dažniausiai aprašė sporto srities ar renginio planuojamą naudą visuomenei, bet tik iš dalies pagrindė prašomų lėšų detalų poreikį. Kai kuriose paraiškose nenurodyta, kiek dalyvių dalyvaus tam tikrame renginyje, kokia lėšų dalis bus skiriama maistpinigiams, kiek renginio metu numatoma samdyti teisėjų ir koks planuojamas jiems atlygis. Pavyzdžiui, 2016 m. Akmenės rajono sporto klubo „Akmenės kumštis“ projekto „Bokso populiarinimas Akmenės rajone“ paraiškos 7 punkte (aprašant priemones ir išlaidas) nenurodyta kokiam dalyvių skaičiui prašoma lėšų maitinimui, nakvynei, apdovanojimams. Atskirais atvejais nedetalizuotas lėšų poreikis tam tikroms sporto stovykloms ir kelionėms, būta atvejų, kai projekte prašoma lėšų inventoriui, tačiau nenurodoma, kokį konkretų inventorių planuojama įsigyti arba prašant lėšų prizams, nedetalizuota, kokie prizai bus perkami. Kai kuriais atvejais prašomas skirtingas finansavimas panašioms ar analogiškomis priemonėms pirkti be detalesnio paaiškinimo kelia abejones dėl lėšų poreikio.

Manytina, kad nemotyvuoti Vertinimo komisijos protokoliniai nutarimai, priimti pagal paraiškas, kuriose nurodyti galimai netinkamai subalansuoti biudžetai, kelia abejones dėl Vertinimo komisijos veiklos objektyvumo.

4. Nustatyti subjektyvūs sporto veiklos projektų vertinimo kriterijai.

Sporto projektų paraiškų svarstymo metu Vertinimo komisija privalo vadovautis Aprašo 14 punkte įvardytais vertinimo kriterijais. Susipažinus su projektų vertinimo kriterijų sąrašu, matyti, kad jis yra baigtinis ir pakankamai išsamus, tačiau kai kurie vertinimo kriterijai yra subjektyvaus pobūdžio, pavyzdžiui, „*sporto šakos populiarumas ir turimi pasiekimai*“ arba „*pakankama projekto vykdytojų kvalifikacija bei patirtis*“.

Siekiant nešališko Sporto veiklos projektų vertinimo, siūlome nustatyti aiškesnius ir objektyvesnius projektų vertinimo kriterijus.

5. Atskirais atvejais finansuojami ne sporto veiklos projektai, o įprastinė pareiškėjų veikla.

Strateginio planavimo metodikos⁵⁵ 2 punkte nurodyta, kad projektu yra laikomi veiksmai, kuriais siekiama per apibrėžtą laiką ir su tam tikrais ištekliais sukurti unikalų ir pamatuojamą produktą ar paslaugą. Remiantis šia nuostata savivaldybės biudžeto lėšomis gali remti veiksmus, kuriais siekiama per apibrėžtą laiką ir su tam tikrais ištekliais sukurti unikalius ir pamatuojamus produktus (paslaugas), susijusius su kūno kultūros ir sporto veikla.

Susipažinus su Savivaldybės pateiktais dokumentais, pastebėta, kad būta atvejų, kai lėšos skirtos ne konkrečiam kūno kultūros ir sporto projektui, t. y. per tam tikrą laiką sukurtam unikaliam ir pamatuojamam produktui ar paslaugai, bet nuolatinėms įstaigos veikloms finansuoti, kurių vykdymui Savivaldybėje jos ir buvo įsteigtos ar sukurtos. Pavyzdžiui, Akmenės rajono sporto centras (toliau – *Sporto centras*) 2015–2016 m. pateikė paraiškas sporto plėtojimui Akmenės rajone, prašydamas skirti finansavimą įvairių sporto šakų pirmenybėms, varžyboms, čempionatui, organizuoti, sporto inventoriui įsigyti, futbolo aikštėms paruošti ir pan. Konkursinės veiklos įgyvendinimui Sporto centrui buvo skirta tam tikra finansavimo dalis (2015 m. prašyta skirti 7 300 Eur, skirta 4 300 Eur, 2016 m. prašyta skirti – 8 530 Eur, bet skirta 5 000 Eur). Sporto centro nuostatuose⁵⁶ nurodyta, kad minėtos įstaigos įprastinė veikla yra organizuoti, vykdyti sportinius renginius, varžybas, turnyrus, žaidynes, plėtoti rajone vykdomų sporto šakų varžybų įvairovę ir pan., todėl ši biudžetinė įstaiga finansuojama iš Savivaldybės biudžeto.

Manytina, kad Sporto centro paraiškose prašomas finansavimas pirmenybėms, varžyboms, čempionatui tik iš dalies sietinas su siektinu kurti unikalium projektiniu produktu

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“.

⁵⁶ Akmenės rajono sporto centro nuostatai, patvirtinti Savivaldybės tarybos 2014 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. T-217.

(paslaugomis), todėl Savivaldybėje taikoma praktika, kai remiama įprasta pareiškėjo veikla, gali skatinti ne vienetinių ir kūrybingų projektų kūrimą, bet siekį gauti trūkstamą finansavimą įprastai vykdomai veiklai.

6. Neužtikrintas projektų Vertinimo komisijos narių nešališkumas ir objektyvumas.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 11 straipsnis nustato nusišalinimo tvarką ir draudimą asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą. To paties straipsnio 2 dalis numato asmeniui pareigą informuoti savo institucijos vadovą ar institucijos vadovo įgaliotą atstovą arba kolegialią valstybės ar savivaldybės instituciją, kurios nariu jis yra, ir asmenis, kurie kartu dalyvauja rengiant, svarstant ar priimant sprendimą, apie esamą interesų konfliktą, pareikšti apie nusišalinimą ir jokia forma nedalyvauti toliau rengiant, svarstant ar priimant sprendimą. Savivaldybės Aprašo 9 punkte nurodyta, kad „*Sporto veiklos projekto vertinti negali jį pateikusios organizacijos atstovas – vertinimo komisijos narys*“, tai reiškia, kad pagal bendruosius nešališkumo užtikrinimo principus, Komisijos narys, galintis būti šališkas dėl priimamo sprendimo, privalo nedelsiant nusišalinti nuo svarstytino klausimo ir jokia forma nedalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimą sporto veiklos projekto vertinimo metu.

Savivaldybėje iš dalies buvo laikytasi Aprašo 9 punkte reglamentuotos nusišalinimo tvarkos, nes 2015 m. ir 2016 m. Akmenės rajono sporto centro direktorius V. J., būdamas Vertinimo komisijos nariu, nusišalino siūlant finansavimą Akmenės rajono sporto centro pateiktiems projektams. Kita vertus, pastebėta, kad nors posėdžių metu minėtas Komisijos narys nusišalino nuo savo vadovaujamos įstaigos teikto projekto finansavimo siūlymo svarstymo, tačiau iš protokolo turinio nėra aišku, ar pastarasis nedalyvavo kituose šių paraiškų (2015 m. ir 2016 m.) vertinimo etapuose. Manytina, kad Akmenės rajono sporto centro direktorius V. J., kaip savo vadovaujamos įstaigos ir pateikto projekto vadovas, galėjo turėti išankstinį šališką nusistatymą ne tik svarstant siūlomą projektų finansavimą, bet ir dėl 2015–2016 m. pateiktų projektų paraiškų turinio vertinimo.

Taip pat nustatyta, kad Vertinimo komisijos nariai dalyvavo priimant sprendimus dėl jiems pavaldžių asmenų (toje pačioje įstaigoje dirbančių darbuotojų) pateiktų Sporto veiklos projektų paraiškų vertinimo. Pavyzdžiui, Akmenės rajono sporto centro direktorius V. J., kaip Vertinimo komisijos narys, vertino projektus, kuriuos pateikė jo įstaigoje dirbę ir jam pavaldūs asmenys, t. y. Akmenės rajono sporto centro mokytojai, atstovaujantys įvairius kitus sporto klubus:

– 2016 m. projektą „Nuo futboliuko iki futbolo“ ir 2015 m. projektą „Futbolą žaidžia visi“, kurį pateikė Sporto centro mokytojas metodininkas E. L.;

– 2015 m. ir 2016 m. projektus „Bokso populiarinimas Akmenės rajone“ pateikė Sporto centro vyr. mokytojas M. M.;

– 2015 m. ir 2016 m. projektus „Regiono krepšinio lygos varžybos“ pateikė Sporto centro mokytojas metodininkas S. M.;

– 2016 m. projektą „Sporto plėtotė Akmenės rajone“ pateikė Sporto centro mokytoja R. M.;

Be to, 2016 m. projektų Vertinimo komisijos narė, Ventos gimnazijos Kūno kultūros mokytoja V. P., dalyvavo Komisijos posėdyje ir vertino projektą „Jėgos sporto šakų populiarinimas“, kurį pateikė tos pačios mokymo įstaigos, t. y. Ventos gimnazijos Kūno kultūros mokytojas metodininkas V. Š.

Įvertinus tai, manytina, kad Savivaldybėje buvo neužtikrintas Vertinimo komisijos narių nešališkumas ir objektyvumas, nes kai kurie projektų Vertinimo komisijos nariai dalyvavo kolegų, pavaldžių asmenų pateiktų paraiškų svarstymo, vertinimo ir Komisijos sprendimo priėmimo procesuose, todėl galėjo turėti subjektyvų teigiamą ar neigiamą nusistatymą dėl finansavimo dydžio skyrimo.⁵⁷

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta *siūlome*:

– tobulinti sporto veiklos projektų vertinimą, administraciniu teisės aktu nustatant skaidrias ir objektyvias minėtų projektų atrankos sąlygas ir kriterijus.

– reglamentuoti, kad Vertinimo komisiją turėtų sudaryti ne mažiau kaip 5 nariai, nustatyti jos sudėties reikalavimus, rotaciją, minimalų posėdyje dalyvaujančių narių skaičių, sprendimų priėmimo, įforminimo tvarką ir pan.

– reglamentuoti vienam projektui galimą maksimalų finansavimą ir aiškiai apibrėžti siektinus projektų rezultatus, kad būtų galima realiai įvertinti, ar projekto metu bus sukurtas unikalus produktas ar paslauga.

3.2. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektams skirto finansavimo naudojimo kontrolė

Kūno kultūros ir sporto veiklos projektams skirtos paramos panaudojimo kontrolė yra vienas iš svarbiausių etapų, kurio metu siekiama užtikrinti tinkamą projektų įgyvendinimo etapą, nustatyti įvykdytus kiekybinius ir kokybinius reikalavimus dėl Savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimo kontrolės. Aprašo 18 ir 22 punktuose numatyta, kad už sporto veiklos projekto

⁵⁷ Pažymėtina, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2017-09-06 sprendime Nr. KS-127 „Dėl Vilmos Bieliauskienės“ pasisakyta, kad „valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys, kuriuos per kitus juridinius asmenis taip pat sieja tiesioginio pavaldumo ryšiai, dalyvauja priimančios sprendimus, susijusius su vieno iš jų darbo valstybinėje tarnyboje eiga, šiuo atveju – ir su asmens finansine gerove, gali sukelti pagrįstą abejonių dėl jų sprendimų nešališkumo ir objektyvumo“.

įgyvendinimą, lėšų tikslingą panaudojimą ir projekto veiklos kontrolę atsako projektą vykdančios organizacijos vadovas ir projekto vadovas, kuris per 20 dienų nuo projekto įgyvendinimo pateikia projekto veiklos ataskaitą Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus specialistui, atsakingam už įgyvendinamų projektų veiklą, susijusių su patirtomis išlaidomis, kontrolę. Aprašo 21 punkte nurodyta, kad projektų finansinė ir veiklos kontrolė atliekama įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įvertinus Savivaldybės teisinį reglamentavimą ir praktinį procedūrų taikymą, užtikrinant kūno kultūros ir sporto veiklos projektų paramos panaudojimo kontrolę, darytina išvada, kad joje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Neatskirtos sporto veiklos projektų konkursų inicijavimo, vykdymo ir pasiektų rezultatų vertinimo funkcijos.

Siekiant efektyvaus vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo yra būtina atskirti vykdomų procesų inicijavimo ir kontrolės funkcijas nuo sprendimų priėmimo, nes neužtikrinus šių funkcijų atskyrimo, susidaro galimybės piktnaudžiauti.

Savivaldybės sporto veiklos projektų rėmimo procesuose dalyvaujančių asmenų funkcijos nėra atskirtos: tas pats asmuo (Administracijos Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus darbuotojas) skelbia projektų konkursą, dalyvauja finansavimo svarstyme, o taip pat kontroliuoja projektų įvykdymą – vertina įvykdytų projektų dalykines ataskaitas.

2. Savivaldybėje tobulintina sporto veiklos projektui skirtų lėšų panaudojimo kontrolė.

Administracijos direktoriui skyrus projektinėms veikloms tam tikrą finansavimą, su pareiškėjais sudaromos kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo sutartys ir projektų vykdytojams atsiranda pareiga užtikrinti tinkamą gaunamo finansavimo naudojimą. Pagal Aprašo 22 punkto nuostatas, įgyvendinus projektus per 20 dienų tinkamai užpildytos projektų veiklos ataskaitos teikiamos elektroninėmis priemonėmis arba popierine forma Švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus specialistui.

Pasirinktina susipažinus su projektų įgyvendinimo dokumentais, t. y. biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitomis, buhalterinėmis suvestinėmis, matyti, kad dažniausiai jose buvo nurodomi bendro pobūdžio duomenys. Pavyzdžiui, 2015 m. Akmenės rajono kūno kultūros ir sporto veiklos projekto ataskaitoje nurodytas bendras dalyvių, žiūrovų, komandų skaičius, tačiau nedetalizuota, kokios komandos, kokie dalyviai dalyvavo tam tikrame renginyje, kur ir kada buvo patirtos kelionės išlaidos, koks buvo nustatytas starto mokestis konkrečių varžybų metu, kiek tam tikrais atvejais sumokėta teisėjams ar pan.

Iš Akmenės rajono krepšinio klubo „Akmenė“ 2016-02-10 projekto „Regiono lygos varžybos“ ataskaitos ir buhalterinės apskaitos suvestinės matyti, kad 77 proc. (5 020 Eur) projektui remti skirtų lėšų buvo panaudota dalyvių maistpinigiams, todėl kyla pagrįstų klausimų, ar tinkamai

buvo įgyvendinti kokybiniai ir kiekybiniai klubo sporto veiklos projektui kelti tikslai, jeigu didžiausia paramos lėšų dalis panaudota maistpinigių finansavimui.

Taip pat pagal projektų veiklos ataskaitas nėra aišku, ar jos buvo suderintos su kūno kultūros ir sporto plėtojimo projektų (programų) įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę vykdančiu Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus specialistu, kuriam per nustatytą terminą elektroninėmis priemonėmis arba popierine forma turi būti teikiamos tinkamai užpildytos projekto veiklos ataskaitos.

Be to, vertinant sporto veiklos projektui skirtų lėšų panaudojimo kontrolės etapą, pastebėta, kad Savivaldybės Aprašo 21 punkto nuostatuose nurodyta deklaratyvaus pobūdžio formuluotė, jog projektų finansinė ir veiklos kontrolė atliekama įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, todėl iš jos turinio neaišku, kas vykdo tam tikrus sporto veiklos projektų lėšų panaudojimo kontrolės procesus.

3. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo srityje nėra viešinama visa aktuali informacija.

Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punktas nustato, kad Savivaldybė savo interneto svetainėje teikia ir nuolat atnaujina informaciją apie savivaldybės skiriamas pinigines lėšas nevyriausybinių organizacijų ir viešųjų įstaigų projektams finansuoti bei projektų finansavimo ir atrankos kriterijus, kvietimus organizacijoms teikti paraiškas paramai gauti ir kitą informaciją. Nors Savivaldybė skelbia duomenis apie sporto klubams ir organizacijoms skirtas lėšas, tačiau detaliau susipažinus su minėta informacija, pasigendama Vertinimo komisijos posėdžių protokolų, sąmatų, projektų įgyvendinimo ataskaitų, taip pat susistemintos archyvinės informacijos apie ankstesniais metais skirtą finansavimą arba remiamus projektus ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta *siūlome*:

– atskirti sporto veiklos projektų inicijavimo ir kontrolės funkcijas nuo pateiktų projektų vertinimo.

– vykdyti projektų veiklai skirtų lėšų panaudojimo kontrolę.

– siekiant didinti minėtų projektų finansavimo viešumą, skelbti Vertinimo komisijos posėdžių protokolus, projektų įgyvendinimo ataskaitas, sąmatas ar kitus dokumentus, nes tinkamas ir savalaikis visuomenės informavimas laikytinas reikšminga priemone korupcijos pasireiškimo tikimybės mažinimui.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS

1. Išanalizavus Lietuvos Respublikos ir Savivaldybės priimtus teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir kontrolės vykdymo veiklą, darome išvadą, kad minėtoje veiklos srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.3. Nepakankamai efektyvus pirkimų planavimo etapas (motyvai išdėstyti KRA 2.1. skyriuje „Pirkimų planavimas“, 5–6 psl.).

2.4. Savivaldybėje ne visais atvejais tinkamai vykdomas viešųjų pirkimų inicijavimo procesas: nepakankamai vykdomos viešųjų pirkimų inicijavimo procedūros pildant pirkimų paraiškas; nėra duomenų, ar pirkimų iniciavimo metu atliekamas rinkos tyrimas (*motyvai išdėstyti KRA 2.2. skyriuje „Pirkimų inicijavimas“, 7–9 psl.*).

2.5. Savivaldybėje neaiškus pirkimų organizatorių skyrimas, taip pat neatskirtos pirkimų inicijavimo bei organizavimo funkcijos (*motyvai išdėstyti KRA 2.3. skyriuje „Pirkimų vykdymas“, 9–12 psl.*).

2.6. Organizuojant mažos vertės pirkimus neužtikrinama galimybė dėl prekės palankesnės kainos nustatymo ir įsigijimo kreiptis į didesnę regione esančių tiekėjų skaičių (*motyvai išdėstyti KRA 2.4. skyriuje „Mažos vertės pirkimai“, 12–14 psl.*).

2.7. Neaiški Viešųjų pirkimų komisijos narių skyrimo (parinkimo) tvarka, neįvertinamas būtinumo poreikis Viešųjų pirkimų komisijos nariais skirti giminytės ryšius turinčius asmenis (*motyvai išdėstyti KRA 2.5. skyriuje „Viešųjų pirkimų komisija“, 15–17 psl.*).

2.8. Savivaldybėje sudarius ilgalaikes pirkimų sutartis neužtikrinamas racionalus lėšų panaudojimas, nepakankamai reglamentuotas sutarčių vykdymo kontrolės mechanizmas (*motyvai išdėstyti KRA 2.6. skyriuje „Pirkimo sutarčių sudarymas ir vykdymo kontrolė“, 18–22 psl.*).

2.9. Nepakankamai užtikrinamas informacijos viešinimas viešųjų pirkimų srityje (*motyvai išdėstyti KRA 2.7. skyriuje „Informacijos viešinimas“, 22–24 psl.*).

2. Išanalizavus Lietuvos Respublikos ir Savivaldybės priimtus teisės aktus kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo ir naudojimo kontrolės srityje, darome išvadą, kad minėtoje veiklos srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1.1. Savivaldybėje nepakankamai reglamentuota kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo konkursų paskelbimo tvarka ir projektų Vertinimo komisijos darbo organizavimas (*motyvai išdėstyti KRA 3.1. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis“, 25–27 psl.*).

1.2. Neužtikrinta skaidri ir objektyvi sporto veiklos projektų vertinimo procedūra, teisiniame reglamentavime nustatyti subjektyvūs projektų vertinimo kriterijai (*motyvai išdėstyti KRA 3.1. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis“, 25–28 psl.*).

1.3. Atskirais atvejais finansuojami ne sporto veiklos projektai, o įprastinė pareiškėjų veikla (*motyvai išdėstyti KRA 3.1. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis“, 28–29 psl.*).

1.4. Neužtikrintas projektų Vertinimo komisijos narių nešališkumas ir objektyvumas (*motyvai išdėstyti KRA 3.1. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimas ir finansavimas Savivaldybės biudžeto lėšomis“, 29–31 psl.*).

1.5. Savivaldybėje neatskirtos sporto veiklos projektų konkursų inicijavimo, vykdymo ir pasiektų rezultatų vertinimo funkcijos, tobulintina sporto veiklos projektams skirtų lėšų panaudojimo kontrolė (*motyvai išdėstyti KRA 3.2. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektams skirto finansavimo naudojimo kontrolė“, 31–33 psl.*).

1.6. Savivaldybėje kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo ir naudojimo kontrolės srityje nėra viešinama visa aktuali informacija (*motyvai išdėstyti KRA 3.2. skyriuje „Kūno kultūros ir sporto veiklos projektams skirto finansavimo naudojimo kontrolė“, 33 psl.*).

5. PASIŪLYMAI

1. Siekiant sumažinti korupcijos riziką viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir kontrolės vykdymo srityje, siūloma:

1.1. tobulinti pirkimų planavimo procesą, analizuojant informaciją dėl neplaninių pirkimų poreikio ir identifikuojant sistemines priežastis, dėl kurių neplaniniai pirkimai nebuvo įtraukti į metinį pirkimų planą;

1.2. užtikrinti tinkamą paraiškų derinimo tvarką;

1.3. svarstyti galimybę už prevencinę viešųjų pirkimų kontrolę paskiriant atsakingą asmenį, kuris nedalyvautų kituose viešųjų pirkimų procesuose;

1.4. prieš pradėdant pirkimą didesnę dėmesį skirti rinkos analizės atlikimui, taip pat konsultacijoms su rinkos dalyviais;

1.5. svarstyti galimybę dėl pirkimo organizatorių sąrašo sudarymo, jiems priskiriant tam tikras veiklos sritis;

1.6. užtikrinti viešųjų pirkimų inicijavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimą nuo viešojo pirkimo organizavimo;

1.7. vykdant mažos vertės pirkimus užtikrinti sąžiningą konkurenciją, skaidrų ir racionalų prekių, darbų ir paslaugų pirkimą;

1.8. tobulinti Viešųjų pirkimų komisijos skyrimo tvarką, siekiant užtikrinti Komisijos veiklos objektyvumo principo laikymąsi;

1.9. vengti situacijų, kai Viešųjų pirkimų komisijos sudėtis yra sudaroma neįvertinus asmenų dėl giminystės, pavaldumo ar kitokių ryšių;

1.10. sudarius ilgalaikes pirkimų sutartis, detaliau reglamentuoti lėšų panaudojimo išskirstymą sutarties galiojimo laikotarpyje;

1.11. Savivaldybės teisės aktuose reglamentuoti vidaus sandorio metu sudarytų sutarčių vykdymo ir kontrolės mechanizmą;

1.12. sudaryti geresnes galimybes visuomenei CVP IS tvarkos aprašo nustatyta tvarka susipažinti su viešųjų pirkimų dokumentais ir užtikrinti tinkamą Viešųjų pirkimų komisijos ir pirkimų dokumentų viešinimą;

1.13. vykdant mažos vertės pirkimus atsižvelgti į STT 2017-06-23 antikorpucinio vertinimo išvados Nr. 4-01-4722 3 punkte pateiktus siūlymus dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo nuostatų praktinio įgyvendinimo, pvz., kad ir mažos vertės pirkimuose pirmenybė turi teikiama skelbiamai apklausai.

1.14. vykdant viešuosius pirkimus dažniau taikyti elektroninį aukcioną (Viešųjų pirkimų įstatymo 80 straipsnis). Kitų perkančiųjų organizacijų patirtis rodo, kad taikant elektroninį aukcioną galima taupyti lėšas, padidinti konkurenciją, įsigyti geresnių savybių prekes ir taip mažinti korupcijos riziką.

2. Siekiant sumažinti korupcijos riziką kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo ir naudojimo kontrolės srityje, siūloma:

2. tobulinti sporto veiklos projektų vertinimą administraciniu teisės aktu nustatant skaidrias ir objektyvias minėtų projektų atrankos sąlygas ir kriterijus;

2.1. reglamentuoti, kad Vertinimo komisiją turėtų sudaryti ne mažiau kaip 5 nariai, nustatyti jų rotaciją, minimalų posėdyje dalyvaujančių narių skaičių, sprendimų priėmimo,

įforminimo tvarką, sprendimų priėmimo tvarką komisijos narių balsams pasiskirsčius po lygiai ir pan;

2.2. reglamentuoti vienam projektui galimą maksimalų finansavimą ir aiškiai apibrėžti siektinus projektų rezultatus, kad būtų galima realiai įvertinti, ar projekto metu bus sukurtas unikalus produktas ar paslauga;

3. atskirti sporto veiklos projektų inicijavimo ir kontrolės funkcijas nuo pateiktų projektų vertinimo;

3.1. vykdyti projektų veiklai skirtų lėšų panaudojimo kontrolę;

3.2. siekiant didinti minėtų projektų finansavimo viešumą, skelbti Vertinimo komisijos posėdžių protokolus, projektų įgyvendinimo ataskaitas, sąmatas ar kitus dokumentus.

Direktoriaus pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Rengėjas: Lina Poškuvienė, tel. (8 41) 52 17 06, el. p. lina.poskuviene@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas: Rita Šikšnienė, tel. (8 41) 521 706, (8 686) 02494, el. p. rita.siksniene@stt.lt

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
Akmenės rajono savivaldybės veiklos
srityse, 1 priedas

I. ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.

4. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas.

5. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.

6. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas.

7. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas.

8. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas.

9. Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas.

10. Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“.

11. Viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 51-1892 „Dėl Viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo“.

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“.

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 19 d. nutarimas Nr. 50 „Dėl centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo“ (2011 m. kovo 30 d. nutarimo Nr. 359 redakcija).

14. Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“.

15. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“.

16. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. 1S-93 „Dėl Nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo“ su vėlesniais šio įsakymo pakeitimas.

17. Viešųjų pirkimų komisijos nario atmintinė, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1S-22 „Dėl Viešojo pirkimo komisijos nario atmintinės patvirtinimo“.

18. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 1S-174 „Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo“.

19. Lietuvos Respublikos Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII–1537 „Dėl Lietuvos Respublikos Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“.

20. Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovas, internetinė nuoroda: www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevencija/#turinys.

21. Valstybinio audito 2017 m. balandžio 25 d. ataskaita Nr. VA-2017-P-30-1-9 „Ar savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią įmonių veiklą“.

22. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimai ir praktika.

II. ANALIZUOTI IR VERTINTI KITI TEISĖS AKTAI IR DOKUMENTAI:

1. Akmenės rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos audito ataskaita „Dėl Akmenės rajono savivaldybės 2015 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo“; Akmenės rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2017-01-11 raštas Nr. S-91(6.10) ir 2017-07-25 raštas Nr. S-1934(6.10).

2. Akmenės rajono savivaldybės administracijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, patvirtintos Savivaldybės administracijos direktoriaus 2013 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. AVP-326 su vėlesniais pakeitimais.

3. Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. AVP-56.

4. Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas, patvirtintas Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012-05-24 įsakymu Nr. AVP-87.

5. Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. PAV-474.

6. Akmenės rajono savivaldybės administracijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas, patvirtintas Savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. A-330.

7. Vietinio ūkio skyriaus nuostatai, patvirtinti Savivaldybės administracijos direktoriaus 2011-11-25 įsakymu Nr. A-822; Viešųjų pirkimų skyriaus nuostatai, patvirtinti Savivaldybės administracijos direktoriaus 2011-12-29 įsakymu Nr. A-943; Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus nuostatai, patvirtinti 2011-11-25 įsakymu Nr. A-824, taip pat seniūnijų nuostatai ir darbuotojų pareigybių aprašymai.

8. Akmenės rajono savivaldybės 2016-01-01 – 2016-12-31 vykdytų visų viešųjų pirkimų sąrašas „Perkančiosios organizacijos vykdyti pirkimai, sudarytos sutartys“.

9. Akmenės rajono savivaldybės 2016 m. balandžio ir lapkričio mėnesių Administracijos parengtos paraiškos – užduotys, atsitiktine tvarka pasirinkti kiti viešųjų pirkimų įsakymai, sutartys, Viešųjų pirkimų komisijos posėdžių protokolai.

10. Mažos vertės pirkimai pagal: pagal 2016-06-14 apklausos pažymą Nr. VPA-108 (tiekėjas Kraujučio įmonė „Aras“); seniūno R. J. 2016-10-27 apklausos pažymą Nr. VPA-225 (tiekėjas R. Kraujučio įmonė „Aras“); pagal Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėjo pavaduotojo S. V. 2016-05-23 apklausos pažymą Nr. VPA-81 (tiekėjas R. Kraujučio įmonė „Aras“) ir pan.

11. Projektų: „VšĮ Naujosios Akmenės ligoninės pastatų Naujojoje Akmenėje, Žemaitijos g. 6, 2016 m. rugsėjo 14 d. rekonstravimas“ rangos darbų pirkimo; Rekuperatoriaus, oro kondicionieriaus ir jų montavimo darbų 2016 m. liepos 26 d. pirkimo; Ramučių gimnazijos pastato Naujojoje Akmenėje, Ramučių g. 5, modernizavimo darbų 2016 m. liepos 1 d. pirkimo ir pan. informacija.

12. UAB „Gardmena“ 2015–2016 m. statybinių medžiagų ir ūkinių prekių viešųjų pirkimų dokumentai ir su Savivaldybės administracija sudarytos sutartys.

13. Savivaldybės administracijos 2015 –2017 metais organizuotų pirkimų dėl gėlių sodinukų, durpių ir trąšų pirkimo dokumentai.

14. Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2016-11-24 sprendimas Nr. T-222 „Dėl darbų ir paslaugų pirkimo iš uždarnosios akcinės bendrovės „Naujosios Akmenės komunalininkas“.

15. UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ 2016 m. vadovo veiklos ataskaita, patvirtinta Savivaldybės tarybos 2017-03-24 sprendimu Nr. T-69(E).

16. Akmenės rajono sporto centro nuostatai, patvirtinti Savivaldybės tarybos 2014 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. T-217.

17. Savivaldybės darbo grupės 2016-02-08 protokolai Nr. KPP-10.

18. STT Šiaulių valdybai pateiktas Akmenės rajono savivaldybės administracijos 2017-05-12 raštas Nr. MS-104(6.27).

19. Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Tarybos 2011 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. T-285.

20. Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012-03-13 įsakymas Nr. A-210 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimo komisijos sudarymo“.

21. Akmenės rajono savivaldybės 2017-01-18 raštas Nr. MS-12(6.27) „Dėl informacijos pateikimo“.

22. Akmenės rajono savivaldybės administracijos seniūnijų pasirašytos sutarys su UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“.

23. Kūno kultūros ir sporto veiklos projektų vertinimo komisijos posėdžių protokolai.

24. 2015 ir 2016 metų kūno kultūros ir sporto veiklos projektų konkursui pateikti dokumentai, Administracijos direktoriaus įsakymai dėl lėšų skyrimo.

25. 2015 m. Akmenės sporto centro kūno kultūros ir sporto veiklos projekto ataskaita, Akmenės sporto centro biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2015-12-31 ataskaita, Akmenės rajono savivaldybės ir Akmenės sporto centro 2015-03-30 sutartis Nr. SS-114, kiti dokumentai.

26. 2015 m. Akmenės rajono krepšinio klubo „Akmenė“ kūno kultūros ir sporto veiklos projekto ataskaita, Akmenės rajono krepšinio klubo „Akmenė“ biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2015-12-31 ataskaita, Akmenės rajono savivaldybės ir Akmenės rajono krepšinio klubo „Akmenė“ 2015-04-13 sutartis Nr. SS-157 ir kiti Sporto klubų dokumentai.

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
Akmenės rajono savivaldybės veiklos
srityse pasiūlymų įgyvendinimas
2 priedas

<i>Eilės Nr.</i>	<i>STT pasiūlymai</i>	<i>Savivaldybės planuojamos įgyvendinti priemonės</i>
Antikorupcinis kai kurių veiklos sričių vertinimas		
	Išvadoje dėl KRA nurodyti pasiūlymai viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir vykdymo kontrolės srityje.	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti, kaip atsižvelgta. Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti, kaip. Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies. Neatsižvelgta – pagrįsti, kodėl neatsižvelgta.
	Išvadoje dėl KRA nurodyti pasiūlymai kūno kultūros ir sporto veiklos projektų finansavimo skyrimo ir naudojimo kontrolės srityje.	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti, kaip atsižvelgta. Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti, kaip. Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies. Neatsižvelgta – pagrįsti, kodėl neatsižvelgta.

Išvados dėl Akmenės rajono savivaldybės
korupcijos rizikos analizės
3 priedas

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

STT, vadovaudamasi Korupcijos prevencijos įstatymo 15 straipsnio 3–4 punktais, atliko Savivaldybės įgyvendinamų korupcijos prevencijos priemonių, nustatytų minėto įstatymo 5 straipsnio 1–8 dalyse, vertinimą.

Analizės tikslas – įvertinti Savivaldybėje įgyvendinamas korupcijos prevencijos priemones ir jų veiksmingumą, nustatyti priemonių įgyvendinimo procedūrų spragas ir pateikti pasiūlymus, kurie padėtų efektyviau vykdyti korupcijos prevencijos priemones Savivaldybėje.

1. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo atlikimo tvarką reglamentuoja Korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – *KPI*) 6 straipsnis, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, ir Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelės korupcijos pasireiškimo

tikimybės, nustatymo rekomendacijos, patvirtintos STT direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170.

Pastebėtina, kad Savivaldybė korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą (toliau – *KPT*) atlieka kasmet ir Išvadas laiku pateikia STT Šiaulių valdybai. 2016 m. Savivaldybė *KPT* nustatymą⁵⁸ atliko šiose veiklos srityse: lėšų skyrimas pagal Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją programą; lėšų skyrimas pagal Savivaldybės kaimo bendruomenių ir visuomeninių organizacijų rėmimo programą.

Įvertinus Savivaldybės pateiktą Išvadą, nustatyta, kad ji iš esmės atitinka Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo rekomendacijų nuostatas. Savivaldybė atsižvelgė į STT 2016 m. savivaldybėms pateiktas rekomendacijas ir *KPT* nustatymą atliko keliose iš STT rekomenduotų veiklos sričių. Nors Išvadoje nėra konkrečiai nurodyta kokius KPI 6 straipsnio 4 dalyje išvardintus kriterijus atitinka analizuotos veiklos sritys, tačiau yra nurodyti aštuoni *KPT* atlikimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai, pvz.: įvairūs teisinio reglamentavimo trūkumai, netinkama lėšų panaudojimo efektyvumo kontrolė, nepakankamas informacijos viešinimas ir pan., taip pat paaiškintos šių rizikos veiksnių atsiradimo priežastys. Pažymėtina, kad visiems nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams pašalinti ir valdyti buvo numatytos priemonės, pvz.: projektų įgyvendinimą reglamentuojančių teisės aktų ir atliekamų procedūrų tobulinimas, nustatant tinkamą informacijos viešinimo tvarką, kontrolę, detalią paraiškų priėmimo/nepriėmimo tvarką, maksimalią finansavimo sumą, ataskaitų teikimo ir skelbimo tvarką ir pan.

Pozityvu, kad Savivaldybėje buvo sudarytas Korupcijos prevencijos priemonių, parengtų pagal korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės ir vertinimo rezultatus, sąrašas.⁵⁹ Minėtame sąrašė numatytos 6 aktualios priemonės, paskirti jų vykdytojai, įvykdymo terminai, apibrėžti laukiami rezultatai ir vertinimo kriterijai. Pagal Savivaldybės pateiktą informaciją, iki 2017 m. rugpjūčio 16 d. buvo įgyvendintos visos numatytos priemonės: pakeisti arba naujai patvirtinti *KPT* nustatymo metu nagrinėtas veiklos sritis reglamentuojantys teisės aktai, nuolat viešinama informacija, susijusi su programų įgyvendinimu ir projektams skiriamomis lėšomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas turi būti atliekamas ne tik savivaldybės administracijos veiklos srityse, tačiau šią korupcijos prevencijos priemonę privalo įgyvendinti ir savivaldybių įstaigos, o pagal nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojusias KPI 6 straipsnio nuostatas – ir savivaldybių įmonės.⁶⁰ Motyvuotas korupcijos pasireiškimo

⁵⁸ Akmenės rajono savivaldybės 2016 m. spalio 31 d. Išvada dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės Nr. MS-241(6.27)

⁵⁹ Administracijos direktoriaus 2016 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. A-585 „Dėl korupcijos prevencijos priemonių, parengtų pagal korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės ir vertinimo rezultatus, sąrašo patvirtinimo“.

⁶⁰ KPI 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad: „*Šiame straipsnyje valstybės ar savivaldybės įstaigomis laikomos valstybės ar savivaldybės įstaigos, valstybės ar savivaldybės įmonės, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme, taip pat įmonės, kurių valstybei ar savivaldybei nuosavybės teise priklausančios akcijos visuotiniame acnininkų susirinkime suteikia daugiau kaip 50 procentų balsų, ir įmonės, kuriose valstybė ar savivaldybė gali paskirti daugiau kaip pusę įmonės administracijos, valdymo arba priežiūros tarnybos narių*“.

tikimybės išvadas savivaldybių įstaigos ir įmonės turėtų pateikti savivaldybės administracijai, kuri, apibendrinusi ir susisteminsi iš įstaigų ir įmonių gautą informaciją, taip pat pačios savivaldybės administracijos korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo metu gautus duomenis, turėtų parengti vieną motyvuotą išvadą ir pateikti STT kasmet iki spalio 31 d.

Įvertinus 2014–2016 m. Savivaldybės pateiktas KPT išvadas, matyti, kad minėta praktika nebuvo vykdoma, nors Savivaldybė, siekdama įvertinti korupcijos atžvilgiu rizikingas veiklos sritis, skyrė dėmesį ir jai pavaldžioms įstaigoms: 2015 m. KPT vertinimas buvo atliktas Akmenės rajono švietimo biudžetinėse įstaigose – Kruopių pagrindinėje mokykloje ir Naujosios Akmenės „Saulėtekio“ progimnazijoje viešųjų pirkimų srityje, 2014 m. – Akmenės rajono sveikatos apsaugos įstaigose nagrinėtos jų vykdomos funkcijos ir korupcijos priemonių vykdymas.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Savivaldybės administracija įgyvendina KPI 6 straipsnio 3 dalyje numatytą korupcijos prevencijos priemonę, tačiau ateityje būtina siekti, kad visos Savivaldybei pavaldžios įstaigos kiekvienų metų III ketvirtį atliktų KPT nustatymus.

PASIŪLYMAI:

– Informuoti Savivaldybei pavaldžių įstaigų ir įmonių vadovus apie pareigą kiekvienų metų III ketvirtį atlikti KPT nustatymą.⁶¹

– Kasmet iki spalio 31 d. STT pateikti Savivaldybės mero pasirašytą motyvuotą KPT išvadą, kurioje būtų apibendrinti ir susisteminti iš Savivaldybei pavaldžių įstaigų ir įmonių gauti duomenys, taip pat pačios Savivaldybės administracijos pasirinktose veiklos srityse atliktas KPT įvertinimas.

2. Korupcijos prevencijos programa

Korupcijos prevencijos programos paskirtis – užtikrinti ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės sistemą viešojo sektoriaus subjekte. KPI 16 straipsnyje numatyta, kad valstybės ir savivaldybių bei nevalstybinės įstaigos, įgyvendindamos šį Įstatymą, privalo pagal kompetenciją rengti ir tvirtinti kovos su korupcija programas. Rengiant Korupcijos prevencijos programas savivaldybėms siūloma naudotis Savivaldybės Korupcijos prevencijos programos rengimo rekomendacijomis (toliau – *Rekomendacijos*), patvirtintomis STT direktoriaus 2014 m. birželio 5 d. įsakymu Nr. 2-185.

Nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybė įgyvendino *Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos 2015–2019 metų programą* (toliau – *Programa*) ir jos *Priemonių planą*

⁶¹ KPI 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad: „Valstybės ar savivaldybių įstaigų vadovai, struktūriniai padaliniai arba asmenys, valstybės ar savivaldybės įstaigos vadovo įgalioti vykdyti korupcijos prevenciją ir jos kontrolę, pagal šio straipsnio 4 dalyje numatytus kriterijus nustato valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.“

Išsamesnė informacija apie KPT atlikimą pateikiama „Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadove“ - http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija_2017/AAV_A4_LTversija.pdf

(toliau – *Priemonių planas*), patvirtintą Savivaldybės tarybos 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. T-129. Pažymėtina, kad šiuo metu galiojanti Savivaldybės Programa parengta atsižvelgiant į STT parengtas Rekomendacijas ir atitinka pagrindinius Programos ir jos Priemonių plano rengimo reikalavimus.

Siekdami didesnio Akmenės rajono savivaldybės Programos įgyvendinimo veiksmingumo, atkreipiame dėmesį, kad:

1. Programos įgyvendinimo sėkmė daug priklauso nuo tinkamai atliktos aplinkos analizės. Savivaldybės įgyvendinamos programos II skyriuje „Aplinkos analizė“ pateikiamos bendrosios korupcijos prielaidos ir nurodomos septynios galimos korupcijos pasireiškimo prielaidos Savivaldybėje (11 punktas). Pozityvu, kad Savivaldybė išskyrė jai aktualias sritis, tačiau pasigendama nurodytų sociologinių, kitų tyrimų duomenų ar informacijos, kuria būtų pagrindžiami išskirti vidiniai bei išoriniai veiksniai, lemiantys išvardintas korupcijos prielaidas ir nurodytas rizikingas veiklos sritis Savivaldybėje.

Atlikus Programos turinio analizę, matyti, kad rengiant Programą nebuvo įvertintas (arba tai joje neatsispindi) Savivaldybės anksčiau vykdytos antikorupcinės politikos efektyvumas, t. y. nėra aišku, kurios anksčiau vykdytos 2011–2014 metų Programoje⁶² ar Priemonių plane nurodytos korupcijos prevencijos priemonės buvo veiksmingos ir efektyvios, o kurios nedavė norimų rezultatų. Taip pat nepasisakyta, ar pakito (sumažėjo/padidėjo) korupcijos pasireiškimo tikimybė Savivaldybėje, įgyvendinus 2011–2014 metų Priemonių plane numatytas priemones. Pagrįstai kyla abejonių, ar Savivaldybė skyrė pakankamai dėmesio aplinkos analizei, aktualių ir korupcijos atžvilgiu rizikingų veiklos sričių identifikavimui, nes ir 2015–2019 m. Programoje, ir anksčiau galiojusioje 2011–2014 m. Programoje nurodytos galimos korupcijos pasireiškimo prielaidos Savivaldybėje yra visiškai identiškos (pakartoti tie patys teiginiai). Šie faktai leidžia daryti išvadą, kad aplinkos analizė rengiant šiuo metu galiojančią Programą buvo atlikta formaliai.

2. Savivaldybės Programoje yra išskirti atskiri skyriai tikslams, uždaviniams ir vertinimo kriterijams, t. y. III skyrius „Programos tikslai“, IV skyrius „Svarbiausi korupcijos prevencijos programos uždaviniai“ ir V skyrius „Programos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijai“. Atkreiptinas dėmesys, kad nustatant Programos tikslą turėtų būti nurodomi vienas ar keli Programos uždaviniai, kuriuos reikia atlikti siekiant nurodyto tikslo, o uždaviniams įgyvendinti parenkamos konkrečios priemonės ir nurodomos Priemonių plane.

Įvertinus kaip Programoje siejami tikslai ir uždaviniai, nustatyta, kad jie nėra sugrupuoti, todėl nėra aišku, kokie konkretūs uždaviniai numatyti kiekvienam iš penkių (12–16 punktai) Programos tikslų. Taip pat nustatyta, kad Priemonių plane nurodyti tik du tikslai, o jų formuluotės

⁶² Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos 2011–2014 metų programa, patvirtinta 2011 m. rugpjūčio 24 d. tarybos sprendimu Nr. T-192.

nesutampa su Programoje nurodytų tikslų formuluotėmis. Manytina, kad III–V skyrių sujungimas į vieną „Programos tikslai, uždaviniai ir vertinimo kriterijai“ padėtų aiškiau kiekvienam tikslui nustatyti konkrečius, į realių korupcinių problemų sprendimą orientuotus uždavinius ir parinkti tinkamas priemones.

3. Programos V skyriuje numatyta, jog Programos efektyvumas vertinimas pagal kriterijus (19 punktas), kurie dažniausiai turi būti matuojami kiekybiniais pokyčiais. Atkreiptinas dėmesys, kad nei iš Programos, nei iš Priemonių plano turinio nėra aišku, kokie yra pradiniai jų duomenys, taip pat kokie yra siektini galutiniai rezultatai. Manytina, kad dėl šių priežasčių gali būti apsunkintas priemonių įgyvendinimo rezultatyvumo vertinimas.

2015–2019 metų *Priemonių plano* struktūra atitinka Programos rengimo rekomendacijose siūlomą struktūrą. Nagrinėjamu laikotarpiu galiojusiame Priemonių plane numatytos net 23 korupcijos prevencijos priemonės, kuriomis siekiama atskleisti korupcijos priežastis, sąlygas korupcijai pasireikšti Savivaldybės institucijose ir įstaigose bei jas šalinti, taip pat didinti visuomenės nepakantumą korupcijai ir skatinti visuomenę įsitraukti į antikorupcinę veiklą. Savivaldybėje kasmet rengiamos Priemonių plano įgyvendinimo ataskaitos ir teikiamos tvirtinti Tarybai.⁶³ Pažymėtina, kad 2015 m. buvo įgyvendinta 17 priemonių, o 2016 m. – 13 priemonių, kurios numatytos Priemonių plane.⁶⁴

Atkreiptinas dėmesys, kad Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos (toliau – *NKKP*) 41 punkte numatyta, kad savivaldybių įstaigų kovos su korupcija programose turi būti numatomos priemonės, kuriomis būtų „*padidintas viešumas ir atvirumas teikiant viešąsias ir administracines paslaugas ir priimant sprendimus; padidintas veiklos procedūrų skaidrumas ir aiškumas; užtikrintas darbuotojų patikimumas, lojalumas ir sąžiningumas; visuomenė motyvuojama elgtis sąžiningai, pranešti apie korupciją; pagerinta valdymo kokybė; sumažinta našta verslui; padidintas pajamų ir išlaidų viešumas; padidintas turto tvarkymo skaidrumas; įdiegtos kitos korupcijos prevencijos priemonės atsižvelgiant į nustatytus korupcijos rizikos veiksnius*“. Pagal Programos rengimo rekomendacijas į Savivaldybės Priemonių planą turėtų būti įtraukiamos minėtos Nacionalinės kovos su korupcija programoje numatytos priemonės. Įvertinus Savivaldybės Priemonių plano turinį, nustatyta, kad:

1. Priemonių plane nėra numatytų konkrečių priemonių, kurios padidintų Savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų veiklos *procedūrų skaidrumą ir aiškumą*, pvz.: informacijos skelbimas apie savivaldybės įstaigų darbuotojų tarnybines komandiruotes, tarnybinių automobilių

⁶³ 2016 m. gegužės 26 d. Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-125 Dėl Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos programos priemonių plano 2015 metų įgyvendinimo ataskaitos; 2017 m. gegužės 31 d. Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-124 (E) Dėl Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos programos priemonių plano 2016 metų įgyvendinimo ataskaitos.

⁶⁴ Kai kurios iš įgyvendintų korupcijos prevencijos priemonių buvo tęstinės, numatytos įgyvendinti kasmet.

naudojimą ir pan. Manytina, kad ši priemonė (numatyta ir NKKP 2015–2019 m. tarpinstitucinio veiklos plano 1.1.11 punkte) Savivaldybei yra pakankamai aktuali, nes 2017 m. buvo nustatyti pažeidimai susiję su automobilių kuro naudojimu Akmenės rajono greitosios medicinos pagalbos centre.

2. Priemonių plane nėra numatytų priemonių, kurios padidintų Savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų, kontroliuojamų įmonių *turto tvarkymo skaidrumą*. Taip pat pastebėta, kad Priemonių plane nenumatyta aktuali priemonė, kuria būtų siekiama *padidinti pajamų ir išlaidų viešumą*.

3. Priemonių plane nėra įvardytų aiškių, apskaičiuojamų ir pamatuojamų priemonių laukiamo rezultato vertinimo kriterijų (pvz., konkretaus planuojamų mokymų skaičiaus, mokymuose dalyvaujančių darbuotojų skaičiaus, peržiūrėtų ir atnaujintų vietos savivaldos teisės aktų skaičiaus ir pan.), todėl nėra aišku, kaip turėtų būti įvertinamas maksimalus priemonių įgyvendinimo rezultatas.

4. Priemonių plano 2015 m. ir 2016 m. ataskaitose informacija pateikiama tik apie įvykdytas priemones. Apie priemones, kurios buvo numatytos, tačiau nebuvo įgyvendintos informacija nepateikiama. Pvz., nėra informacijos apie priemonę Nr. 17 „Peržiūrėti paslaugų atlikimo terminus, parengti ir priimti teisės aktus, numatančius optimalius administracinių ir viešųjų paslaugų atlikimo terminus“, kurios įvykdymo terminas buvo numatytas 2016 m. Taip pat pastebėtina, kad 2015–2016 metais nebuvo įgyvendinamos trys Priemonių plane numatytos priemonės, skirtos viešųjų pirkimui skaidrinimui, nors priemonės labai aktualios ir tinkamai parinktos, pvz., priemonė Nr. 10 „Atlikti savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų, kontroliuojamų įmonių viešųjų pirkimų organizavimo taisyklių analizę ir vertinimą, siekiant maksimaliai atskirti viešųjų pirkimų inicijavimo funkcijas nuo pirkimų vykdymo funkcijų“. Taip pat pastebėtina, kad kai kurių minėtų priemonių įvykdymo terminai pasirinkti per ilgi, pvz., 2015–2019 metais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Savivaldybės administracija vykdo KPI 5 straipsnio 2 punkte ir 7 straipsnyje numatytą korupcijos prevencijos priemonę – rengia ir įgyvendina įstaigos kovos su korupcija programą, tačiau didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas rizikingų korupcijos atžvilgiu sričių nustatymui, nuolatiniam Programos ir jos Priemonių plano atnaujinimui ir tobulinimui.

PASIŪLYMAI:

1. Siekiant nustatyti konkrečius Savivaldybės administracijoje ir jos įstaigose, kontroliuojamose įmonėse vyraujančius korupcijos rizikos veiksnius ir parinkti tinkamus Programos tikslus, uždavinius bei priemones jiems įgyvendinti, tikslinga atlikti išsamią Savivaldybės veiklos aplinkos (situacijos) analizę antikorpuciniu požiūriu: įvertinti susijusių sociologinių tyrimų duomenis, taip pat duomenis, gautus atliekant korupcijos rizikos valdymo

vertinimo auditą, korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, surinkti ir įvertinti informaciją apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ir tarnybinius nusižengimus.

2. Kovos su korupcija programoje ir jos Priemonių plane rekomenduojame didesnę dėmesį skirti konkrečioms Savivaldybės veiklos sritims, atsižvelgiant į Nacionalinės kovos su korupcija programos 41 punkte nurodytas priemones (veiklos procedūrų skaidrumui ir aiškumui, turto valdymo skaidrumui, padidintam pajamų ir išlaidų viešumui).

3. Priemonių plane siūlome tiksliau apibrėžti uždavinių ir priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijus, kurie turi būti konkretūs ir lengvai pamatuojami, nustatyti jų ribinį vertinimo skaičių.

4. Kasmetinės Programos Priemonių plano įgyvendinimo ataskaitas siūlome rengti ir lentelės forma, prie kiekvienos priemonės numatant atskirą skiltį – priemonės įgyvendinimas. Taip pateikta informacija sudarys galimybę aiškiau matyti įgyvendintas ir neįgyvendintas priemones, vertinti pasiektą rezultatą ir spręsti klausimą dėl Programos ir Priemonių plano atnaujinimo ir papildymo.

3. Teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas

Pagal Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklių (toliau – *Taisyklės*), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243, nuostatas visos valstybės ar savivaldybių įstaigos, kurios yra teisės aktų projektų rengėjos, privalo atlikti norminių teisės aktų projektų antikorupcinius vertinimus. Minėtų Taisyklių 4 punkte numatyta, kad „įstaigoje teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą atlieka teisės akto projekto vertintojas“. Vertintoju turėtų būti valstybės ar savivaldybės įstaigos darbuotojas ar padalinys, kuriam įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens pavesta vykdyti teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą.

Savivaldybė informavo, kad teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą Savivaldybės administracijoje atlieka Juridinio skyriaus darbuotojai pagal nusistovėjusią praktiką. Atkreiptinas dėmesys, kad Savivaldybės administracija formaliai nėra paskyrusi teisės aktų projektų vertintojo, nors Taisyklėse tai numatyta. Galimai dėl šios priežasties 2016 m. teisės aktų projektai Savivaldybėje nebuvo vertinami, o 2017 m. atliktas 9 teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas, tačiau vertinimo pažymos pagal Taisyklių III skyriaus 13 punkte nustatytus reikalavimus neviešinamos.⁶⁵

Pažymėtina, kad teisės aktų projektų vertinimo reikšmė labai svarbi, nes proceso metu siekiama nustatyti teisinio reguliavimo trūkumus, galinčius sudaryti sąlygas korupcijai pasireikšti,

⁶⁵ Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243, III skyriaus 13 punktas, kuriame numatyta, kad „teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo pažyma, pridedama kaip lydimasis teisės akto projekto dokumentas ir paskelbiama Teisės aktų informacinėje sistemoje“.

taip pat pasielgti nesąžiningai, neteisingai, neskaidriai, neobjektyviai. Už tinkamų teisės aktų projektų vertintojų paskyrimą yra atsakingas institucijos vadovas.

Darytina išvada, kad Savivaldybėje nėra tinkamai įgyvendinama KPI 8 straipsnyje nustatyta korupcijos prevencijos priemonė (teisės aktų ar jų projektų antikorpucinis vertinimas).

PASIŪLYMAI:

Svarstyti galimybę Savivaldybės teisės aktų projektų vertintoju antikorpuciniu požiūriu paskirti asmenį (arba struktūrinį padalinį), turintį pakankamai žinių, kompetencijos ir gebėjimų vertinamų projektų reguliuojamuose teisiniuose santykiuose.

Teisės aktų projektų antikorpucinio vertinimo pažymas pridėti kaip lydimuosius teisės akto projekto dokumentus ir skelbti Teisės aktų informacinėje sistemoje.

4. Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikimas

Pareiga kreiptis į STT dėl informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, siekiant įvertinti asmens patikimumą ir mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę valstybės ar savivaldybės įstaigose ar įmonėse, nustatyta KPI 9 straipsnyje.

Savivaldybė 2016–2017 m. į STT kreipėsi dėl 9 asmenų patikrinimo, siekiančių užimti pareigas, į kurias kandidatuojantys asmenys, vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnio nuostatomis, turi būti tikrinami privaloma tvarka. Savivaldybės pateiktais duomenimis, 2016–2017 m. Savivaldybėje nebuvo į pareigas priimta asmenų, dėl kurių pagal KPI 9 straipsnio nuostatas privalu kreiptis į STT, neįvertinus pateiktos informacijos.

Teigiamai vertintina, kad 2015 m. liepos 27 d. Administracijos direktorius įsakymu Nr. PA-218 patvirtino Akmenės rajono savivaldybės administracijos pareigybių sąrašą, o 2015 m. liepos 23 d. Savivaldybės meras potvarkiu Nr. MP-31 – Akmenės rajono savivaldybės biudžetinių ir viešųjų įstaigų pareigybių (vadovų) sąrašą, į kurias kandidatuojantys asmenys turi būti tikrinami privaloma tvarka. Minėtame Mero potvarkyje Savivaldybės įstaigų vadovams yra pavesta patvirtinti jų vadovaujamų įstaigų pareigybių sąrašus, į kurias kandidatuojantys asmenys privalo būti tikrinami vadovaujantis KPI 9 straipsnio nuostatomis. Dėl šių asmenų į STT buvo kreiptasi vieną kartą (2016 m.)

Darytina išvada, kad Savivaldybė tinkamai įgyvendina Korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnyje nustatytą korupcijos prevencijos priemonę.

5. Informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams

Informacijos pateikimą valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams reglamentuoja KPI 11 straipsnis.

Savivaldybė informavo, kad *„Savivaldybės administracija Valstybės tarnautojų ir Juridinių asmenų registrams informacijos neteikė nesant Korupcijos prevencijos įstatymo 11 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų ar teisės pažeidimų atveju, susijusių su Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimais, padarytais siekiant gauti neteisėtų pajamų ar privilegijų sau ar kitiems asmenims“*.

Remiantis Savivaldybės pateiktais duomenimis, už minėtos informacijos pateikimą valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams yra atsakingas Juridinio skyriaus vyriausiasis specialistas. Ši funkcija yra numatyta Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. PA-61 patvirtinto jo pareigybės aprašymo 7.4 ir 7.5 punktuose – *„suveda Akmenės rajono savivaldybės administracijos ir Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojų duomenis į VATARAS <...>“*.

Darytina išvada, kad KPI 11 straipsnyje nustatytos korupcijos prevencijos priemonės įgyvendinimas Savivaldybės vidaus teisės aktuose yra reglamentuotas.

6. Visuomenės švietimas ir informavimas

Vadovaujantis KPI 10 straipsniu, valstybės ir savivaldybių įstaigos per visuomenės informavimo priemones ir kitais būdais privalo teikti gyventojams informaciją apie savo veiklą kovojant su korupcija. Nors Korupcijos prevencijos įstatyme smulkiau neįvardijama, kokia informacija, kokiais atvejais, priemonėmis ir kada turi būti viešinama, tačiau 2016 m. liepos 1 d. įsigaliojo nauji reikalavimai valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms.⁶⁶ Įstaigos interneto svetainės skyriuje „Korupcijos prevencija“ turi būti skelbiama (arba pateikiamos nuorodos į informacijos paskelbimo šaltinius) informacija apie korupcijos prevencijos priemonių, kurias įstaiga privalo vykdyti, įgyvendinimą, t. y. apie *„įstaigos vadovo patvirtintą korupcijos prevencijos programą ir jos vykdymą, kitų įstaigai priskirtų korupcijos prevencijos programų priemonių ar veiksmų vykdymą; korupcijos pasireiškimo tikimybę; korupcijos rizikos analizę ir joje nurodytų pasiūlymų vykdymą; teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą; pareigybes, į kurias pretenduojant turi būti surinkta informacija apie asmenį, vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 9 ir 9¹ straipsnių nuostatomis, išskyrus pareigybes, kurias einantiems asmenims pavesta atlikti žvalgybos ar kriminalinės žvalgybos funkcijas; kur ir*

⁶⁶ 2016 m. liepos 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimas Nr. 642 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimo Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

kaip pranešti apie korupciją; subjektą, atsakingą už korupcijos prevenciją įstaigoje. Įstaigos iniciatyva gali būti skelbiama ir kita aktuali informacija apie korupciją ir jos prevenciją.“

Susipažinus su Savivaldybės interneto svetainės skiltyje „Korupcijos prevencija“ skelbiama informacija, nustatyta, kad minėtoje skiltyje yra sukurta 15 nuorodų, kurios atitinka Vyriausybės nustatytus bendruosius reikalavimus. Teigiamai vertintina, kad minėtoje interneto svetainės skiltyje skelbiamos korupcijos prevencijos priemonių įvykdymo ataskaitos, įvairi ir gyventojams naudinga informacija (nuorodos į teisės aktus, sociologinius tyrimus, įvairias korupcijos prevencijos vykdančias institucijas ir pan.), taip pat kontaktai, kuriais gyventojai arba Savivaldybės viešųjų įstaigų ar kontroliuojamų įmonių darbuotojai gali pranešti apie galimus pažeidimus ar korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Atkreiptinas dėmesys, kad detalesnės informacijos pasigendama skiltyje „Teisės aktų ar jų projektų antikorupcinis vertinimas“.

Siekdama, kad Akmenės rajono savivaldybės gyventojai dažniau praneštų apie pastebėtus korupcijos atvejus ir įgyvendindama Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos įgyvendinimo 2015–2019 m. tarpinstitucinio veiklos plano 6.1.1 punkte nurodytą priemonę, Savivaldybė interneto svetainės tituliniam puslapyje skelbia reklamjuostę su nuoroda į STT. Visuomenės dalyvavimas Savivaldybės įgyvendinamoje antikorupcinėje politikoje taip pat buvo skatintas organizuojant anoniminę gyventojų apklausą „Korupcijos pasireiškimas Akmenės rajono savivaldybėje“. Apklauso rezultatai patalpinti skyrelyje „Aktuali informacija“.

KPĮ 10 straipsnyje nurodyta, kad antikorupcinis visuomenės švietimas vykdomas visų tipų ir lygių švietimo įstaigose pagal parengtas švietimo programas. Savivaldybė kasmet STT Šiaulių valdybą informuoja apie vykdomą antikorupcinį moksleivių ugdymą rajono mokyklose. Pažymėtina, kad Akmenės rajono mokyklose ši veikla vykdoma aktyviai, o iniciatyvos organizuoti antikorupcinius renginius imasi Savivaldybės Antikorupcijos komisija, taip pat Švietimo, kultūros ir sporto skyrius.

Darytina išvada, kad visuomenės švietimas ir informavimas, siekiant mažinti korupcijos apraiškas, Savivaldybėje vykdomas.

PASIŪLYMAS

Siekiant didinti Savivaldybės vykdomos antikorupcinės veiklos sklaidą visuomenei, Savivaldybės interneto svetainės skiltyje „Korupcijos prevencija“ skelbti visą su šia veikla susijusią informaciją: informaciją apie teisės aktų projektų vertinimą, priimtus sprendimus, antikorupcinio ugdymo diegimą bendrojo ugdymo mokyklose, vykusius darbuotojų mokymus ir pan.

7. Kitos įstatymų nustatytos korupcijos prevencijos priemonės

7.1. Darbuotojų mokymas

Korupcijos prevencijos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 7 punkte yra nustatyta, kad *valstybės ir savivaldybių bei nevalstybinės įstaigos, įgyvendindamos šį įstatymą, privalo mokyti darbuotojus korupcijos prevencijos klausimais*. Savivaldybė informavo, kad 2016–2017 m. šie mokymai buvo organizuojami arba atskiriems darbuotojams buvo sudarytos sąlygos dalyvauti įvairiuose antikorupciniuose renginiuose.

2017 m. buvo organizuoti antikorupciniai mokymai VšĮ Naujosios Akmenės ligoninėje pagal mokymo programą „Korupcijos prevencija sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams“, 2016–2017 m. Savivaldybės administracijos darbuotojai dalyvavo seminaruose tarnybinės etikos klausimais, viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje tema, taip STT organizuotuose seminaruose „Antikorupcijos komisijos: veikla ir problemos“, „Teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas“, „Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas“.

Darytina išvada, kad Savivaldybėje vykdomas darbuotojų mokymas korupcijos prevencijos klausimais.

PASIŪLYMAS

Siekiant didinti Savivaldybės įstaigų ir įmonių darbuotojų sąmoningumą, skatinti juos netoleruoti korupcijos apraiškų, vadovaujantis KPI 16 straipsnio 2 dalies 7 punktu, organizuoti periodinius mokymus korupcijos prevencijos klausimais įvairių Savivaldybės įstaigų ir įmonių darbuotojams.

7.2. Padalinio, skirto vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę įstaigoje, steigimas ar atsakingo asmens, kuriam pavedama atlikti šią funkciją, paskyrimas

Vadovaujantis KPI 16 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis, *valstybės ir savivaldybių bei nevalstybinės įstaigos, įgyvendindamos šį įstatymą, turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka steigti padalinius, skirtus vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę, ar paskirti asmenis, kuriems pavedama atlikti šią funkciją*.

Savivaldybėje nėra įsteigto atskiro padalinio, skirto vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę, tačiau paskirtas atsakingas asmuo – Viešosios tvarkos skyriaus vedėja, kuri yra pagrindinis asmuo Savivaldybėje praktiškai įgyvendinantis korupcijos prevencijos priemones. Šios darbuotojos pareigybės aprašyme, patvirtintame 2016 m. gruodžio 30 d. Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-670, yra numatyta 10 įvairių funkcijų apimančių pagrindinių korupcijos prevencijos priemonių vykdymą Savivaldybėje (7.19–7.28 punktai).

Darytina išvada, kad KPI 16 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostata Savivaldybėje įgyvendinama tinkamai.

7.3. Antikorupcijos komisija

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 straipsnyje nustatyta, kad Savivaldybės taryba savo įgaliojimų laikui sudaro Antikorupcijos komisiją. Antikorupcijos

komisijos tikslas – pagal kompetenciją koordinuoti savivaldybės politikos įgyvendinimą korupcijos prevencijos srityje, išskirti prioritėtines prevencijos ir kontrolės kryptis, nuosekliai įgyvendinant priemones, didinančias korupcijos prevencijos veiksmingumą.

Šiuo metu veikianti Antikorupcijos komisija buvo sudaryta 2015 m. birželio 25 d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-156(E). Komisiją sudaro 6 nariai, iš kurių 2 yra seniūnijų atstovai. Komisija vadovaujasi Savivaldybės Antikorupcijos komisijos veiklos nuostatais, patvirtintais 2015 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimu Nr. T-156.

Savivaldybė informavo, kad 2016 m. Antikorupcijos komisija posėdžiavo 3 kartus. Posėdžių metu buvo svarstyti klausimai dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo, Savivaldybės Korupcijos prevencijos programos ir jos plano įgyvendinimo ir tobulinimo, Antikorupcijos komisijos veiklos tobulinimo, taip pat inicijuota gyventojų apklausa „Korupcijos pasireiškimas Akmenės rajono savivaldybėje“, aptarti jos rezultatai, inicijuotas Tarptautinės antikorupcijos dienos skirtų renginių organizavimas moksleiviams. Taip pat Antikorupcijos komisija bendradarbiavo su Savivaldybės įstaigomis, o iškilus klausimams į pagalbą pasitelkė Savivaldybės specialistus.

Pažymėtina, kad 2017 m. gegužės 31 d. Taryba sprendimu Nr. T-123 (E) patvirtino savivaldybės Antikorupcijos komisijos 2016 m. veiklos ataskaitą, kuri yra skelbiama Savivaldybės interneto svetainės skiltyje „Korupcijos prevencija“. Nors Antikorupcijos komisija apie savo veiklą tinkamai informuoja Savivaldybės tarybą ir visuomenę, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Antikorupcijos komisija nerengia savo darbo planų, o jos posėdžiai vyksta atsižvelgiant į iškilusius klausimus ir poreikį. Antikorupcijos komisijos nuostatų 18 punkte yra įtvirtinta nuostata, kad Komisija į posėdžius renkasi ne rečiau kaip vieną kartą per pusę metų, tačiau kasmetinis minėtų planų rengimas padėtų Komisijai efektyviau planuoti savo veiklą. Šį pastebėjimą patvirtina tai, kad Komisija 2017 m. sausio–rugpjūčio mėn. nesurengė nei vieno posėdžio.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Antikorupcijos komisija nedalyvavo Savivaldybės teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo procese, nors Komisijos nuostatuose tokia funkcija yra numatyta. Kaip jau anksčiau buvo minėta, 2016 m. Savivaldybėje teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas nebuvo atliekamas, todėl Antikorupcijos komisijos domėjimasis šiuo procesu neabejotinai būtų buvęs reikšmingas.

Darytina išvada, kad Antikorupcijos komisija iš dalies vykdo pagrindines savo funkcijas.

PASIŪLYMAI:

Siekiant nuosekliai įgyvendinti priemones, didinančias korupcijos prevencijos veiksmingumą, siūlome svarstyti galimybę Antikorupcijos komisijos nuostatuose reglamentuoti planų rengimo, atnaujinimo laikotarpius, taip pat periodiškai rengti ir atnaujinti darbo planus.

Antikorupcijos komisijai įgyvendinti Antikorupcijos komisijos nuostatose numatyta funkcija – dalyvauti atliekant Savivaldybės ar jos institucijų parengtų teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą, pavyzdžiui:

– prašyti teisės akto projekto vertintojo pateikti teisės akto ir antikorupcinio vertinimo pažymos projektus ir, nustčius teisinio reguliavimo trūkumus pagal antikorupcinio vertinimo pažymoje nurodytus kriterijus, teikti pastabas ir pasiūlymus dėl Savivaldybės įstaigos atliekamo teisės akto projekto antikorupcinio vertinimo;

– siūlyti atlikti teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą, jei mano, kad teisės akto projekto nuostatos patenka į KPI 8 str. 1 dalyje nustatytus visuomeninius santykius ir turi trūkumus antikorupciniu požiūriu, kai teisės akto projekto rengėjas neatliko šio teisės akto projekto antikorupcinio vertinimo;

– vykdyti Savivaldybės institucijų rengiamų teisės aktų projektų ir antikorupcinio vertinimo pažymų stebėseną ir atsižvelgiant į stebėsenos rezultatus, kreiptis į Savivaldybės administraciją ar kitas Savivaldybės įstaigas prašant atlikti teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą.
